БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 2 (8224)
ЯНВАРИИН 3
ЧЕТВЕРГ
1957 он

Сэн 20 мүнгэн

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр К. Е. Ворошиловай хэлэһэн ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ УГЭ

Хүндэтэ нүхэд, ханинар, Советскэ Союзай гражданинууд!

Гарахаяа байһан Шэнэ жэлээр дашарамдуулан СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Советскэ правительствын болон Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй зүгһөө таанадые халуунаар амаршалнаб!

Үнгэрэгшэ 1956 ондо манай арадай ажабайдалда, тэрэнэй амгалан ёһоной, баатарлиг ажал хүдэлмэридэ ехэ амжалта туйлагдаа. Коммунистическэ партиин XX съездын шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон советскэ хүнүүд промышленностиин талаар жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргээ, орооһо тарияанай тон һайн ургаса, хүдөө ажахын бусад продуктнуудые элбэгээр абаа.

Советскэ арадай ажана байдалые улам һайжаруулхын, тэрэнэй культурые таһалгаряагүйгөөр хүгжөөхын, мүн коммунистическэ байгуулалтын бүхы һалбаринуудта ажалшадай эдэбхи хэшээл дээшэлүүлхын тулада үнгэрэгшэ жэлдэ ехэ юумэ хэгдээ.

Амжаһан туйлалтануудаараа бидэнэр омогорхохо зэргэтэйбди, гэбэшье дутуунууд ба манай илалтанууд тээшэ дабшаха замда үшөө тохёолдохо бэрхэшээлнүүдые дабаха зэргэтэй байһан тухайгаа мартаха ёһогүйбди.

Үнгэрэгшэ жэлдэ Советскэ гүрэн эб найрамдалда дуратай политика эдэбхитэйгээр ябуулдаг байгаа. Энэнэй гэршэнүүдэй нэгэн юун болоноб гэхэдэ, үнгэрэгшэ жэлдэ правительственна болон парламентска делегацинууд манай орондо олоор ерэһэн байха юм. Эб найрамдалай болон арадуудай хоорондын хани барисаанай түлөө агуусхэ Хитадай Арадай Республика, социалистическэ оронуудай бүхы лагерь бидэнтэй хамта тэмсэнэ. Колониальна дарлалтада эсэргүүсэн бэсэ даанхай байдалайнгаа түлөө тэмсэжэ байһан Азиин болон Африкын арадууд Советскэ Союзые эб найрамдалай ба эрхэ сүлөөгэй хүсэн түгэлдэр түшэг тулгуури гэжэ харадаг байна. Дай һүжэрөөгшэдтэ эсэргүү түгэлдэр хүсэн бологшо эб найрамдалай тала баригшадай хүдэлөөн улам үргэдэжэ ба бэхижэжэ байна.

Эдэ бүгэдэ хадаа уласхоорондын оршон байдалые шангадуулхые оролдожо байһан империалистнуудай хоро шарые бусалгадаг байна бшуу. Империалистнууд халаа амгаланаар һуужа байһан Египедтэ добтолго хээ, революцида эсэргүү үймөө Венгридэ эмхидхээ. Зүгөөр эб найрамдалай хүсэн бүри булюу ехэ байжа, империалистнуудай үйлэдэһэн хорото ябуулганууд усадхагдаа.

Үнгэрһэн жэлэй событинуудһаа һургаал абан, советскэ арад, эб найрамдалые болон эрхэ сүлөөе хүсэгшэд бултадаа бата бэхи эб найрамдал болон аюулгүй байдалые хангахын тулада өөһэдынгөө зэргые бүри нягтаар эмхидхэн жагсааха зэргэтэй.

Хүндэтэ нүхэд, ханинар! Манай ороной арадууд түрэл Коммунистическэ партияа тойрон бүри нягтаар жагсангяар, согтой хүхюунээр ба манай агуусхэ хэрэгэй хүсэд илаха байһанда бата найдамтайгаар Шэнэ жэлые угтаба. Советскэ бүхы хүнүүдые—хүдэлмэришэдые, колхозникуудые, интеллигенциие, советскэ сэрэгшэдые, манай эхэнэрнүүд болон залуушуулые 1957 оной Шэнэ жэлээр дашарамдуулан үшөө дахин үнэн зүрхэнһөө амаршалнаб. Элүүр энхэ ябахыетнай, ажал хүдэлмэридөө, һуралсалдаа болон манай Эхэ ороной аша туһада зорюулан хэдэг бүхы ажал-ябуулгадаа амжалтануудые туйлахыетнай таанадта бүхы сэжэ зүрхэнһөө хүсэнэб.

Социалистическэ оронуудай ахадүү арадуудта, тэрэшэлэн дэлхэйн бүхы арадуудта Шэнэ жэлэй амаршалгануудые хүргөөд, тэдэндэ һайниие хүсэнэб.

Шэнэ жэлээр, хүндэтэ нүхэд ханинар!

Советскэ түрүүшын Шэнэ жэлые Ленинэй угтаһан газарта

Ленинградай Выборгскэ талын хуби революционно тэмсэлэй түүхэдэ хэтэ мүнхэдөө оронхой 1917 ондо эндэ большевистскэ партиин VI съезд нээгдэжэ, зэбсэгтэ восстани хэхыень партида заа һан байгаа. Эндэ Сердобольско үйлсэдэхи байшан соо В. И. Ленинэй һүүлшын нюуса квартира байһан юм.

Финляндска вокзал шадар байдаг нэгэ байшан соо революциин урда тээ Михайловска артиллерийскэ училищи байдаг һэн. 1917 оной декабриин 31-нэй һүни Выборгскэ талынхид Шэнэ жэлые эндэ хамтадаа угтаха гэжэ шиидэһэн байгаа. В. И. Ленин, Н. К. Крупская эндэ ерээ бэлэй. Тэдэнэй зал соо орожо ерэхэдэ, суглараашад бултадаа угаа ехээр баясаа һэн. В. И. Ленин тайзан дээрэ гараад, Выборгскэ талынхидта хандан, тобшо үгэ хэлээ һэн. Засагаа гартаа абажа, арадай агуусхэ илалта туйлаһан тухай, дабан гарагдаха ёһотой бэрхэшээлнүүд тухай хэлээд, һүүлээрнь Шэнэ жэлээр дашарамдуулан суглараашадые амаршалһан байгаа.

Артиллерийскэ академиин түүхын зал соо декабриин 30-да Выборгскэ талын ажалшадай түлөөлэгшэд суглараа. Эндэ 39 жэлэй саада тээ советскэ түрүүшын Шэнэ жэлые Выборгскэ талынхид В. И. Ленинтэй хамта угтаһан байгаа бшуу. Энэ событиие мүнхэлхэ зорилгоор мемориальна доска нээлгэдэ зорюулагдаһан баярай митинг эндэ болоо.

Калининскэ райсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Б. И. Белов митингые нээгээ. Мемориальна доскаһаа хушалтань абтана. Доска дээрэ һиилэгдэһэн текст энэ зал соо В. И. Ленинэй үгэ хэлэһые һануулна.

Питерскэ үнинэй хүдэлмэришэн, 1915 онһоо партиин гэшүүн М. Н. Свешниковае митингдэ хабаадагшад ехэ халуунаар угтаа.

— Энэ зал соо В. И. Ленинтэй, Н. К. Крупскаятай хамта, Выборгскэ талын хэдэн зуун ажалшадтай хамта 1918 ониие би угталсаха угаа ехэ золтой байгааб. Владимир Ильичын хэлэһэн үгые би бүхы наһан соогоо һанажа ябадагби, тэрэнэй хэлэһэн простой, үнэн зүрхэнэй үгэ минии сээжэ зүрхэндэ хэтэ үедөө хадуугданхай,—гэжэ тэрэ хэлээ.

Металлургическа заводой фрезеровщик А. В. Бородулин, Выборгскэ талын хүдэлмэришэн урдань байһан, мүнөө полковник И. А. Цветков, КПСС-эй Калининска райкомой секретарь В. Н. Бабкин митинг дээрэ мүн лэ үгэ хэлээ.

Удаань митингдэ хабаадагшад газаа гаража, Комсомольско үйлсын 22-дохи байшангай нюур талада, Советскэ Союзай гүрэнэй гимнын аялга доро мемориальна доска нээгээ. Тэрээн дээрэ алтан үзэгүүдээр иигэжэ һиилэгдэнхэй:

«1917 оной декабриин 31-дэ, 1918 оной январиин 13-да, эндэ Выборгскэ талын хүдэлмэришэд болон красногвардеецүүдэй Шэнэ жэлэй вечер дээрэ Владимир Ильич Ленин үгэ хэлээ һэн».

(ТАСС).

ССС?-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Приволжско түмэр замай Князевка станциин стрелочница З. Е. Львовае „Хүндэлэлэй тэмдэг" орденоор шагнаха тухай

Ами наһаяа хайрлангүйгөөр ухибүүнэй ми абарһанайнь түлөө *Приволжско түмэр замай Князевка станциин стрелочница* **Львова** Зинаида Егоровнае **«Хүндэлэлэй тэмдэг»** орденоор шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ВОРОШИЛОВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль.
1956 оной декабриин 30.

„Юманите" газетын корреспондентын асуудалда Н. С. Хрущевой үгэһэн харюу

Французска «Юманите» газетэһээ Москвада байдаг корреспондент П. Энтжес «Шэнэ жэлээр дашарамдуулан Франциин ажалшадта ямар хүсэлэнгүүдые Та дамжуулха байнат?» гэһэн асуудалтайгаар нүхэр Хрущевто хандаа.

Н. С. Хрущевой харюу доро толилогдобо.

Шэнэ жэлээр дашарамдуулан, Франциин ажалшадта, французска бүхы арадта эгээн лэ һайн юумэ хүсэжэ байһанаа танай дайшалхы газетээр дамжуулхые би хүсэхэ байнаб.

Хамтынгаа дайсанда эсэргүүгээр хэгдэһэн дэлхэйн хоёр дайнай үедэ сугтаа хэһэн тэмсэлээрээ батадхагдаһан заншалта хани барисаагаар Советскэ Союзай болон Франциин арадууд холбоотой юм. Мүнөө немецкэ милитаристнуудай дахяад һэргэжэ, өөрынгөө армиие байгуулан, сэрэгэй шэнэ уршагта ябуулгануудта бэлэдхэл хэжэ байхадань Европодо, мүн бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалые болон аюулгүй байдалые аршалан хамгаалхын болон бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдэ хүсэлэл оролдолгоёо манай оронуудай арадууд бүри ехээр нэгэдүүлхэ ёһотой.

Эб найрамдалай болон демократиин түлөө, Франциин ерээдүйн һайн байдалай түлөө эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэжэ байһан Франциин хүдэлмэришэн ангида болон бүхы ажалшадта советскэ арад ахадүүгэй гүнзэгы ехэ талархалтайгаар хандадаг. Хархис ба фашизмын хара хүсэнүүдтэ эрид сохилто үгэхэ талаар Франциин ажалшад нэгэтэ бэшэ жэшээ харуулжа, эб найрамдалда дуратай бүхы хүн түрэлтэндэ һайшаагдадаг байгаа. Пролетарска интернационализмын үзэл бодолдо үнэн сэхэ байдаг французска хүдэлмэришэн анги, өөрынгөө шалгагдамал хүтэлбэрилэгшэ— Франциин Коммунистическэ парти түрүүтэйгээр эрхэ сүлөөгэй болон социализмын үзэл сурталай түлөө тэмсэлдэ хододоо түрүү зэргэдэ ябадаг байгаа, ябаһааршье.

Франциин хүдэлмэришэн анги, ажалша тариашад, түрүү интеллигенци, бүхы демокрадууд гарахаяа байһан Шэнэ жэлдэ өөһэдынгөө хүсэлэл оролдолгые нэгэдүүлэн, һандаралта шэнэ дайе зайсуулхын түлөө, эб найрамдалые аршалан хамгаалхын ба бэхижүүлхын түлөө, социальна дэбжэлтын ба Эхэ ороной нэрэ хүндын түлөө тэмсэлдэ амжалта туйлаха гэжэ би батаар найданаб. Советскэ Союзай арадууд французска ажалшадай үнэн сэхэ ханинарынь хододоо байхал.

1957 он манай арадуудай хоорондохи хани барисаае болон харилсаа холбоое бэхижүүлхэ жэл болог лэ!

Шэнэ жэлдэ золтой жаргалтай байхыетнай хүсэнэб, хүндэтэ ханинар!

КПСС-эй Куйбышевска обкомдо ба облисполкомдо, Куйбышевска гидроэлектростанциин барилгашад болон монтажнигуудай коллективтэ

Куйбышевска ГЭС-эй барилгашад болон монтажнигууд гидроэлектростанци бариха талаар ажалай ехэ амжалта туйлаба гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет, ССР Союзай Министрнүүдэй Совет ханангяар тэмдэглэнэ. 1956 ондо шэнэ машинануудые ашаглалгада оруулха, түсэбһөө гадуур нэгэ гидрогенератор хүдэлгэдэг болгохо гэһэн уялгаа барилгын хүдэлмэришэд дүүргээ. 105 мянган киловатт хүсэтэй 12-дохи гидроагрегат хабсаргагдаад, 1956 оной декабриин 28-да промышленна ток үгөө. Тиигэжэ, энэ агрегадай ашаглалгада оруулагдахада, Куйбышевска гидроэлектростанци 1 миллион 260 мянган киловатт хүдэлмэриин хүсэтэй болобо.

КПСС-эй Центральна Комитет ба ССР Союзай Министрнүүдэй Совет Куйбышевска ГЭС-эй барилгын эрэгтэй, эмэгтэй хүдэлмэришэдые, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые, партийна, профсоюзна болон комсомольско организацинуудые амжалта туйлаһантайнь дашарамдуулан амаршалха зуураа, Куйбышевска гидроэлектростанциие 1957 ондо гүйсэд хүсэндэнь оруулхын тула хойшодоо бүри эршэмтэйгээр ажаллаха бэзэ гэжэ найдана.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ **ССР СОЮЗАЙ МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ**

Порт-Саидай губернаторто *ТЕЛЕГРАММА*

Хариин оронуудай эзэмдэгшэдһээ городойтнай сүлөөлэгдэһэнтэй дашарамдуулан, Таниие болон Порт-Саидай хүн зониие Сталинградай зоной зүгһөө халуунаар амаршалнаб. Порт-Саидай хүн зон хадаа хариин эзэмдэгшэдтэ эсэргүүсэн египет арадай хэдэг тэмсэлэй түүхэдэ шэнэ алдарта хуудаһа нээбэ, мүн эрэлхэг зоригто патриотическа тэмсэлээрээ эзэрхэг түримхэйшүүлэй Египедтэ булигдан диилдэхэ ябадалда туһалаа.

Сталинградай хүн зон Египедэй эрхим хүбүүд, басагадай залиршагүй мүнхэ шэн габьяае египет арадтай хамта тон үндэрөөр сэгнэхэ зуураа, дайнай үедэ тохёолдоһон хүндэ хүшэр хохидолнуудаа түргэнөөр зайсуулжа, Египет республикын аша туһада ба тэрэнэй һалбаран мандахын тулада зохёон байгуулхы амгалан ажалаа шэнэ эршэ зоригтойгоор хэжэ эхилхыень Порт-Саидта хүсэнэ.

А. ДЫНКИН,
Сталинградай Городской Соведэй Гүйсэдкомой Түрүүлэгшэ.

КПСС-эй ЦК-һаа, СССР-эй Министрнүүдэй Соведһээ

Гүрэнэй элитэ ехэ ажал-ябуулагша, КПСС-эй Центральна Комитедэй гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Орлогшо, Дундуур машина бүтээлгын министр, Социалистическэ Ажалай Герой нүхэр Авраамий Павлович **Завенягин** хүндөөр үбшэлһэнһөө уламжалан, 1956 оной декабриин 31-дэ наһа бараба гэжэ Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет гүнзэгы ехэ гашуудалтайгаар мэдээсэнэ.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ **СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ**

ТАРБАГАТАЙ

Партиин Тарбагатайн айкомдо, аймгүйсэдкомдо

Танай аймагай колхознигууд, МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэд болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, партийна, советскэ болон комсомольско организацинууд, бүхы ажалшад һү ехээр һаахын түлөө нилээд ехэ оролдолго гаргаа, гүрэндэ түсэбһөө гадуур 3500 центнер һү тушааха уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэээ, түсэбһөө гадуур һү тушаалгаяа үргэлжэлүүлһээр гэжэ КПСС-эй обком болон республикын Министрнүүдэй Совет һайшаан тэмдэглэнэ.

Бүхы колхознигуудые, МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэдые, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые, партийна, советскэ, комсомольско хүдэлмэрилэгшэдые туйлаһан амжалтаарнь амаршалаад, һү болон хүдөө ажахын бусад продуктнуудые абалга дээшэлүүлхэ тушаа КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тулада тэдэнэр саашадаашье бүри оролдосотойгоор ажаллаха бэзэ гэжэ найдажа байһан тухайгаа мэдүүлнэ.

КПСС-эй ОБЛАСТНОЙ КОМИТЕТ **РЕСПУБЛИКЫН МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ**

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

БМАССР-эй социальна тэдхэмжын министр нүхэр А. Х. Хамагановые Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

Бурят-Монголой АССР-эй социальна тэдхэмжын министр нүхэр А. Х. Хамагановай таби наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, партийна болон советскэ аппарадта үни удаан саг соо һайнаар хүдэлһыень тэмдэглэн, нүхэр **Хамаганов Антон** Халбаевичые Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. Цыремпилон.
БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. Островская.

Улан-Удэ город, Соведүүдэй байшан.
1956 оной декабриин 30.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Мухаршэбэрэй аймагай „Победа" колхозой гэшүүн нүхэр Д. П. Полянскиие БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

Мухаршэбэрэй аймагай «Победа» колхозой гэшүүн нүхэр Д. П. Полянскиин далан таба наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, үни удаан саг соо колхоздоо һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө нүхэр **Полянский** Даниил Прокопьевичые Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. Цыремпилон.
БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. Островская.

Улан-Удэ город, Соведүүдэй байшан.
1956 оной декабриин 30.

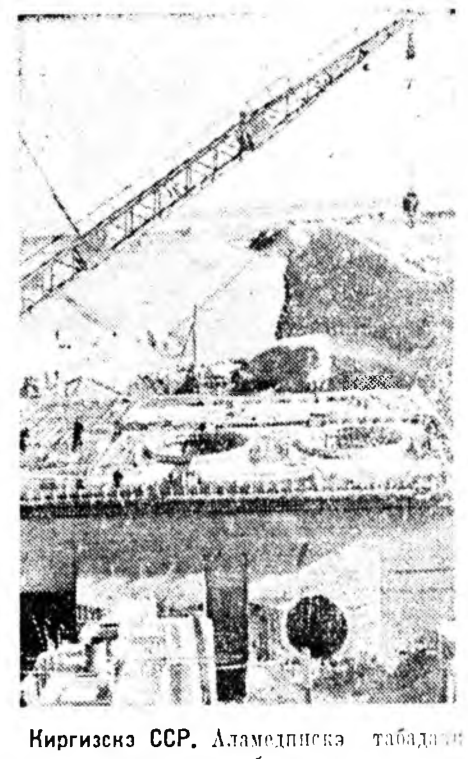

Киргизскэ ССР. Аламединскэ табадахи гидроэлектростанциин барилга.

ТАСС-эй фотохронико.

Газова промышленностиин предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэбэ

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи газова промышленностиин Главна управлениин предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд байгаалиин газ малтан абаха 1956 онойнгоо түсэбые декабриин 20-до, болзорһоонь урид дүүргэээ.

Электростанцинуудай хүдэлмэрилэгшэд жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэбэ

СССР-эй Электростанцинуудай министерствын электростанцинуудай хүдэлмэрилэгшэд электроэнерги үйлэдбэрилхэ 1956 онойнгоо түсэбые болзорһоонь урид, декабриин 29-дэ дүүргэээ. Энэ жэлдэ 1 миллиард киловатт-час электрическэ энерги түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилэгдэхэ байна.

Саарһанай промышленностиин предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэбэ

СССР-эй Саарһанай ба модо үйлэдбэрилхэ промышленностиин министерствын саарһанай промышленностиин предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд саарһа үйлэдбэрилхэ 1956 онойнгоо түсэбые болзорһоонь урид, декабриин 29-дэ дүүргэээ.

Эдеэ хоолой товарнуудай промышленностиин предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэбэ

СССР-эй эдеэ хоолой товарнуудай промышленностиин министерствын предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд валовой продукци гаргаха 1956 онойнгоо түсэбые, тэрэшэлэн эдеэ хоолой промышленностиин тон шухала зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ түсэбые декабриин 21-дэ болзорһоонь урид дүүргэээ.

Жэлэй эсэс хүрэтэр 100 мянга гаран тонно ургамалай тоһон, 60 мянга гаран тонно макаронно зүйлнүүд, 16 мянга гаран тонно кондитерска зүйлнүүд, 6 мянган тонно сай, 37 мянган тонно мыло болон эдеэ хоолой бусад зүйлнүүд жэлэй түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилэгдөө.

Нефтяной промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэбэ

Нефтяной промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд нефть малтан абаха 1956 онойнгоо түсэбые декабриин 25-да, сэбэр нефтепродуктнуудые үйлэдбэрилхэ түсэбөө декабриин 29-дэ болзорһоонь урид дүүргэээ.

Нефтяной промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй коллективүүд жэлэй эсэс хүрэтэрхи саг соо нефть малтан абаха, нефтепродуктнуудые үйлэдбэрилхэ нэмэлтэ даалгабаринуудые дүүргэээ.

СССР-эй түмэр замай транспортын хүдэлмэрилэгшэд ашаа шэрэхэ жэлэйнгээ даалгабариие болзорһоонь урид дүүргэбэ

Түмэр замай транспортын хүдэлмэрилэгшэд ашаа тээхэ, шэрэхэ 1956 онойнгоо бүхы түсэбые болзорһоонь урид декабриин 29-дэ дүүргэээ. Гол шухала ашаа шэрэхэ түсэбөө мүн лэ дүүргэээ.

Пропагандистнуудта туһалха хэрэгтэй

Партийна һуралсалай шэнэ жэлдэ олохон коммунистнууд политическэ экономиие, промышленна предприятинуудай ба хүдөө ажахын экономикые шудалхые хүсэһэн байна. Экономическа асуудалнуудые шудалха кружогуудта ба семинарнуудта ябагшадай тоо нёдондоной хидо орходоо хоёр дахин олон болоо.

Үшар имэһээ пропагандистнуудые шэлэн олохо ба бэлэдхэхэ хүдэлмэриие үндэһөөрнь һайжаруулха эрилтэ партиин айкомуудай болон горкомуудай үмэнэ табигдаһан байна. Олонхи айкомууд энэ хэрэгые зүбөөр шиидхээ. Кружогуудай ба семинарнуудай хүтэлбэрилэгшэдөөр предприятинуудай, МТС-үүдэй директорнууд, колхозуудай түрүүлэгшэнэр, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, һайн бэлэдхэлтэй пропагандистнууд томилогдоо. Тиигэжэ политическэ һуралсалай шанарые һайжаруулха талаар нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Предприятинуудай үмэнэ табигдаһан ажахын бодото зорилгонуудтай партийна пропаганда бүри нягтаар холбогдожо ябуулагдадаг болоһон дээрэһээ, үйлэдбэриин асуудалнуудые зүбөөр шиидхэлгэдэ нүлөөлнэ.

Олонхи пропагандистнууд занятинуудаа һонирхолтойгоор, удха түгэсөөр үнгэргэнэ, асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ шагнагшадые эдэбхитэйгээр хабаадуулна. Жэшээлхэдэ, Иволгын аймагай «Коммунизм» колхозой пропагандист нүхэр Бадмадашиев, Улан-Удын городской электростанциин партийна организациин пропагандист нүхэр Попов, Улан-Удэ станциин дэргэдэхи мүнөөнэй политика шудалха кружогой хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Брянский, Байкало-Кударын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой пропагандист нүхэр Маслов болон бусад пропагандистнууд хүдэлмэрээ зүбөөр эмхидхэнэ.

Мүн кружогуудые ба политһургуулинуудые түрүүшынгээ жэл хүтэлбэрилжэ байгшад олон. Тиимэһээ тэдэндэ КПСС-эй айкомууд саг үргэлжэ туһаламжа үзүүлжэ байха уялгатай. Эрхим пропагандистнуудайнгаа дүй дүршэлые нийтэлэн согсолоод дэлгэрүүлдэг, кружогуудай ба семинарнуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хүдэлмэриие үдэр бүри хинан шалгадаг партийна комитедүүд яһала олон.

Партиин Кударын, Мухаршэбэрэй, Кабанскын, Байкало-Кударын айкомууд пропагандистнуудтай нилээд ехэ хүдэлмэри үнгэргэнэ, тэдэндэ туһална. Эдэ айкомууд тодорхой экономико шудалдаг кружогуудай ба семинарнуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй 2 семинар үнгэргөө. Тус семинарнуудта теоретическэ лекцинүүдһээ гадна, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукци абалгын гаргашануудые химдаруулха асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ.

Мүн КПСС-эй Баргажанай айком пропагандистнуудай ээлжээтэ семинарнуудые колхозуудта ба промышленна предприятинуудта үнгэргэхэ гэжэ шиидээ. Жэшээлхэдэ, хүдөө ажахын экономико шудалха кружогуудай пропагандистнуудай семинар Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоздо үнгэргэхэ гэжэ хэлсэбэ. Бусад ондоо темэнүүдые үзэхынгөө хажуугаар үбэлэй үедэ һү һаалгые дээшэлүүлхэ арга боломжонууд тухай, малажалай ажал ехэтэй хүдэлмэриие комплексноор механизацилга, малай харууһые зүбөөр эмхидхэхэ тухай лекцинүүдые шагнаха, мүн занятинуудые һайнаар үнгэргэхэ арга нүхэсэлнүүд тухай зүбшэн хэлсэхэ юм. Семинарта хабаадагшад колхозой һаалиин фермэдэ ошожо, ажал ехэтэй хүдэлмэриие механизацилгатай танилсаха, малшадтай уулзаха байна.

ПВЗ-гэй партийна комитедэй политическэ гэгээрэлэй кабинет семинарнуудай ба кружогуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ һайн туһаламжа үзүүлнэ. Эндэ 4 семинар үнгэргэгдөө. Семинарнуудта нимэнүүд асуудалнууд шудалан үзэгдөө гэбэл: социалистическэ промышленность ба тэрэнэй хүгжэлтэ, промышленна предприятинуудай хүдэлмэриие түсэблэлгэ гэхэ мэтэ. Семинарта срэһэн пропагандистнууд дүй дүршэлөө андалдан абалсадаг. Эдэ семинарнуудай нэгэн дээрэ пропагандист нүхэр Костин өөрынгөө хүдэлмэри тухай һонирхолтой юумэнүүдые суглаарагшадта хөөрэжэ үгөө.

Гэхэтэй хамта, зарим аймагуудта пропагандистнуудай семинарнууд бэлэдхэл муутайгаар, пропагандистнуудай эрилтые хараадаа абангүйгөөр үнгэргэдэг заншалтай.

Партийна һуралсалай жэлэй эхинһээ КПСС-эй Улан-Удын Городской райкомой үнгэргэһэн пропагандистнуудай семинар дээрэ гансал юрэнхы асуудалнуудаар лекцинүүд уншагдаа һэн. Занятинуудые үнгэргэхэ методико тушаа пропагандистнуудта туһаламжа үзүүлэгдээгүй, мүн заняти үнгэргэхэ түсэб үгтөөгүй. КПСС-эй Хориин, Ториин, Яруунын айкомууд иимэрхүү дутагдалнуудтайгаар семинарнуудые үнгэргэһэн байна.

Партиин эдэ айкомуудай хүдэлмэриин үшөө нэгэ дутагдалынь юуб гэхэдэ, эрхим пропагандистнуудай дүй дүршэлые согсолон дэлгэрүүлнэгүй, мүн кружогуудай, семинарнуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ бодото туһаламжа багаар үзүүлнэ.

Политическэ гэгээрэлэй кабинедүүд пропагандистнуудта хододоо туһаламжа үзүүлжэ байха уялгатай. Аймагай, предприятиин ажабайдал харуулһан выставкэнүүд, методическа литература, һайн, ойлгосотой консультаци занятидаа бэлэдхэхэдэнь пропагандистнуудта нилээд ехээр туһалдаг гээшэ.

Пропагандистнуудай хүдэлмэриин дүй дүршэл республикын ба аймагай газетэнүүдэй хуудаһануудта муугаар харуулагдана. Ноябрь ба декабрь һаранuудта, «Знамя победы» (Прибайкальска аймаг), «Зэдын колхозник», «Знамя Ленина» (Кяхта) газетэнүүд пропагандистнуудай хүдэлмэри тухай, занятинуудай ябаса харуулһан нэгэшье статья толилоогүй.

Коммунистнуудай политическэ һуралсалые хүтэлбэрилхэ хүдэлмэриие һайжаруулха, партийна пропагандые ажахын ба культурна байгуулалтын бодото зорилгонуудтай нягта холбоотойгоор ябуулдаг болохо эрилтэ партийна организацинуудай үмэнэ КПСС-эй XX съезд табиһан байна.

Кружогуудай ба политһургуулинуудай заняти бүхэниие һонирхолтой, удха һайнтай болгохын, һурагшадай эрилтэнүүдые дүүрэнээр хангахын тула партийна гэгээрэлые партийна комитедүүд һайнаар хүтэлбэрилхэ уялгатай.

А. Александров, КПСС-эй обкомой пропаганда ба агитациин таһагай инструктор.

Нютагай Соведүүдтэ һунгалтануудые унгэргэхэ тухай дүрим хэблэн гаргагдаба

Бурят-Монголой АССР-эй ажалшадай депутадуудай аймагай, городской, районно (городуудаар), сельскэ, сомоной болон поселково Соведүүдтэ һунгалтануудые үнгэргэхэ тухай дүрим Бурят-Монголой номой хэблэл олон тиражтайгаар хэблэжэ гаргаба.

Парторганизацинуудай секретарьнуудай семинар

КПСС-эй Зэдын айком колхозуудай партийна организацинуудай секретарьнуудай ээлжээтэ семинар һаяхан үнгэргөө. Тус семинар Боргойн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо эмхидхэгдээ. Партиин айкомой секретарь нүхэр Ц. Б. Улымжиев үбэлэй сагта малшадай дунда социалистическэ мүрысөө эмхидхэлгэ тухай элидхэл хэжэ, колхозуудай партийна организациин секретарьнууд энэ асуудалаар өөһэдынгөө дүй дүршэл тухай үргэнөөр хэлсэбэ. Семинарта хабаадагшад тус колхозой малай механизированнэ байра, клуб, улаан булан хаража, хүдэлмэритэйнь танилсаһан байна.

Мүн тэдэнэр уласхоорондын байдал тухай лекци шагнаа.

Д. Дугаров.

СЭЛЭНГЫН АЙМАГТА

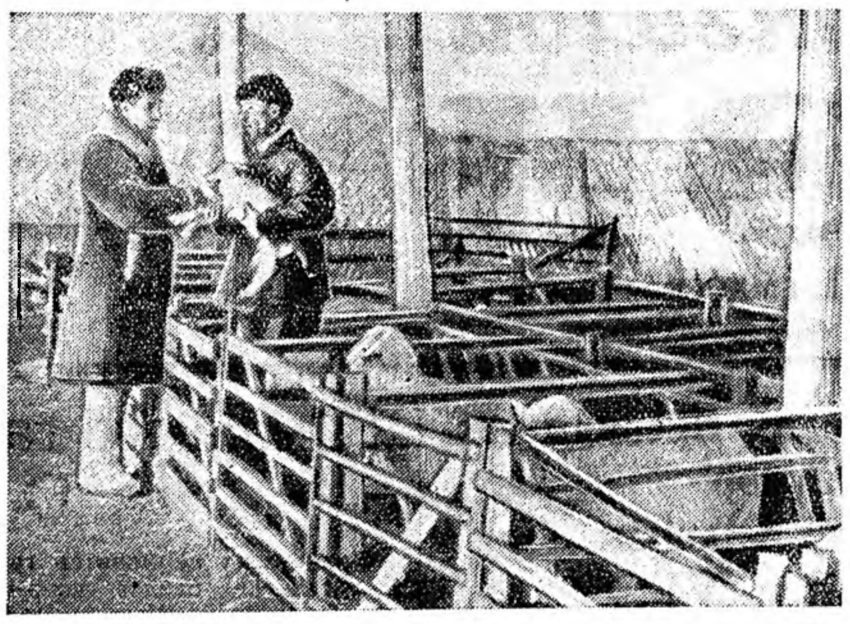

18 партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хонишод эртын хурьгадые абажа эхилээ. Василий Шабановай даадаг отарынхид 20 гаран хурьга абаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ахалагша хонишон В. Шабанов (баруун гарһаа) һаа гараһан хурьга ветфельдшер нүхэр Батышевта харуулжа байна.

А. Бадаевай фото.

КОЛХОЗОЙ БАРИЛГАНУУД

Сэлэнгын МТС-эй харьяата колхозууд элдэб барилгануудые үргэнөөр эрхилнэ. XVIII партсъездын, Сталинай, Молотовой болон Тельманэй нэрэмжэтэ колхозуудта гэр байрын барилга һайнаар ябуулагдана.

Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо энэ жэлдэ нэгэ бани, 10 гаран автомашинануудай байха нэгэ гараж, 100 толгой үнеэдэй байрлаха нэгэ типовой байра, 4800 толгой хонидой багтаха найман типовой байранууд ба бусад барилганууд бодхоогдоо.

Мүнөө энэ колхоздо 450 хүнэй һуурितай хоёр дабхар клуб шулуугаар баригдажа байна.

ЗАГАСТАЙН СЕЛЬПО ТҮСЭБӨӨ ДҮҮРГЭБЭ

Загастайн сельпо (правлениинь түрүүлэгшэ нүхэр Нечаев) худалдаа наймаанайнгаа 11 һарын түсэбые 108 процент дүүргээ. Илангаяа энэ сельпогой дежурна магазин һайнаар хүдэлмэрилнэ. Тус магазинай наймаалагша нүхэр Агильдина худалдан абагшадта һайнаар хандадаг, тэдэндэ хэрэгтэй эд бараануудые саг болзортонь асараад байдаг. Нүхэр Агильдина эд бараанай эрьесын 1956 оной түсэбые декабриин 20-до үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлмэрилдэг сельмаг ба дежурна магазин мүн тэрэшэлэн һайнаар хүдэлмэрилнэ. Эдэ магазинууд эд бараа худалдаха 1956 оной түсэбые болзорһоонь урид дүүргээ.

ҺОНИН ЛЕКЦИ УНШАГДАБА

Һаяхан «Боевик» гэжэ олзоборилгын артелиин ба райтопой коллективүүдтэ уласхоорондын байдал тухай лекци уншагдаба: Энэ лекциие «Знани» обществын гэшүүн нүхэр С. И. Ларинов уншаа. Тус лекциие шагнагшад Венгриин Арадай Республикада амгалан байдал тогтожо байна, тэндэхи завод, фабриканууд, нүүрһэнэй шахтанууд олоороо хүдэлмэрилдэг болоо гэжэ лекторэй хэлэхэдэ ехэ талархалтайгаар угтаһан ба элдэб асуудалнуудые энээн тушаа асууһан байна.

Мүн капитализмын үлэгдэлнүүдые усадхаха тухай лекци нүхэр П. С. Тубельский тэндэ уншаа. Энэ лекциие мүн тэрэшэлэн ехэтэ һонирхобо.

ДУХОВОЙ ОРКЕСТРТЭЙ БОЛОБО

Кагановичын нэрэмжэтэ колхоз духовой оркестртэй болобо. Эндэхи колхозой залуушуул нүхэр Барадиев-Михайловай хүтэлбэри доро наадажа һураа. Тус колхозой уран һайханай самодеятельностиин коллектив хүршэ колхозуудаараа ябажа, концерт харуулдаг болонхой.

Һаяхан Ново-Селенгинскын дунда һургуули нимэ оркестр худалдажа абаа. 1957 ондо тус һургуули пианино худалдажа абахань.

ДҮЙ ДҮРШЭЛӨӨ АНДАЛДАБА

Партиин айкомой политическэ гэгээрэлэй кабинедтэ пропагандистнуудай нэгэ үдэрэй семинар болобо. Энэ семинар дээрэ Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр А. В. Башинов «Ажалай эмхидхэл ба жаяг журамые бэхижүүлхэ тухай» лекци уншаа. Тиихэдэ ажалшадай депутадуудай аймсоведэй түрүүлэгшэ нүхэр В. И. Титов аймагай колхозуудта малай үбэлжэлгын ямараар ябажа байһан тухай хөөрэжэ үгэһэн байна.

Энэ семинар дээрэ пропагандистнууд нүхэд А. Б. Бордонов, Г. Бадмаев, А. Т. Агильдин гэгшэд хүдэлмэриингөө дүй дүршэл тухай хөөрөө.

Б. Бальчинов.

Хоца НАМСАРАЕВ

Манай шарахан хараасгай

(Нүхэр Гунгаа Туденовтэ зорюулнаб)

Үндэр һайхан
Һэбхеэн уулын хормойдо,
Үргэн хонгор
Хэжэнгэ голой хойморто,
Набтар муухан
Нарһан гэрэй уняада,
Шабар няажа,
Шарахан хараасгай дархалба.
Урахан түхэлтэй
Уургай түргэн бүтээбэ.
Зулгы налгай
Зунай сагай эхиндэ
Бүдэртэй борохон
Бөөрэнхы ганса үндэгэхэн
Энэрхы дулаахан
Эхын элшээр жэгнүүлбэ,
Хатуу сагаан
Хальһан гэнтэ дэлбэржэ,
Ахир улаахан
Ангаахай гаран хэбтээ һэн.
Үдэр бүри
Үрнин торнин байгаа һэн.
Үрбэлгэ шарахан
Үһэ нооһо ургажа,
Даахитай бишыхан
Дальбараа нэрэ абаа һэн.
Дали жэгүүрээ
Дарбан дэлин наадажа,
Агаар дайдаар
Айлшан болохоёо шамдаа һэн.
Холые хараха
Хоёр нюдэниинь яларжа,
Шамбай шанга
Шадал хүшөө шармайһан,
Халюун шарахан
Хараасгай боложо дэгжээ һэн.
Хурсахан далиин
Хурдан шадал һунгажа,
Хуби заяагаа
Хаанаб гэжэ бэдэрээ һэн.
Одон мүшэдэй
Ургажа гарадаг дайдада,
Оюун бэлигэй
Орьёлон дэбэрдэг далайда,
Хүрэжэ ошоһон
Хүбүүн шарахан хараасгай
Эгүүрьдын мүнхэ
Эрдэмэй үрэ бадаруулдаг,
Алтан сэсэг
Амандаа зуугаад ниидэбэш.
Сагаан мүнгэн
Саяан дээгүүр шуумайжа,
Агалаг орондоо
Тарихам гэжэ асарбаш.
Түрэһэн оронойш
Түрэл үбгэн гургалдай.
Баяр асарһан
Баруун далинш тааланаб.

Малшадай үдэрнүүд

☆ Занграйн аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхоздо малшадай үдэр үнгэргэгдэбэ. КПСС-эй айкомой Шэнэ-Брянска МТС-эй зонодохи инструктор нүхэр Дашицыренов ажахын шэнэ жэлэй зорилго тухай дэлгэрэнгыгээр элидхэл хээ.

Г. Павлов.

☆ Ажахын үнгэрһэн жэлэй дүнгүүд, шэнэ жэлэй зорилго тухай асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ зорюулагдаһан малшадай үдэр Мухаршэбэрэй аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоздо үнгэргэгдэбэ. Тэндэ колхозой зоотехник нүхэр Мижитов элидхэл хэһэн байна.

Малшадай үдэртэ хабаадагшадта «Түрэл ороноймнай дуунууд» гэжэ кино харуулагдаа.

Б. Цыренов.

Манай республикын байгаалиин баялигууд

Харагтылни республикынгаа картые! Республикымнай газар дайда олон олон гол мүрэнүүдээр эсхэгдэшэнхэй. Энэ хадаа манай түрэл хизаарай эгээн шухала баялигуудай нэгэн гээшэ. Юуб гэхэдэ, «сагаан нүүрһэнэй», ондоогоор хэлэбэл, гидроэнергиин нөөсэнь 15 миллион киловатт хэмжээтэй юм.

Гансал Сэлэнгэ мүрэнэй уһанайнь хүсэн Кама ба Днепр мүрэнүүдһээ һуратгүй ехэ юм. Сэлэнгэ мүрэн дээрэ хэдэн гидроэлектростанцинуудые барихада болохо гэжэ эрдэмтэдэй шэнжэлэлгэнь харуулна. Тэдэ электростанцинуудай эгээн томонь Хёлго мүрэнэй адагай доодо талада Кибалино тосхоной дэргэдэ баригдахаар хараалагдана. Кибалинай (Хёлгын) ГЭС, тухайлхада, 600—700 мянган киловатт хүсэтэй байха юм. Энэ станци жэл соо 3—4 миллиард киловатт-час электроэнерги үгэхэ. Мүн Темник, Хёлго, Сухэ, Витим, Ирхүү ба бусад мүрэнүүд хүсэ ехэтэй юм. Зүгөөр республикын мүрэнүүдэй хүсэнь мүнөө үедэ үшөө ашаглагдажа эхилээдүй байна.

Сэлэнгэ мүрэн дээрэ гидроэлектростанцинуудые барихын тула түрүүшын шэнжэлэлгын хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Шулуун нүүрһэн ба нособог сланецууд гэхэ мэтэ түлишын зүйлнүүд Бурят-Монголдомнай элбэгээр олдодог. Республикын ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ Галуута-Нуур шадарай шулуун нүүрһэнэй хэбтэшэнүүд онсо удхашанартай. Тэндэхи шулуун нүүрһэн республикымнай промышленна центр Улан-Удэ городто, түмэр замда дүтэхэн оршодог тула экономическа ехэ удхашанартай.

Галуута-Нуур шадарһаа шулуун нүүрһэ малтан абалга 6-дахи табанжэлдэ хоёр дахин ехэ болохо. Эндэ шулуун нүүрһэ ехээр малтан абаха хүсэтэй томо шахтануудые бариха ба шулуун нүүрһэнэй хэбтэшэнүүдые шахта хэнгүйгөөр, нээмэл аргаар малтан абахаар хараалагдана. Нээмэл аргаар шулуун нүүрһэ малтан абахада ажалай бүтээсэ дээшэлхэ ба бүтээһэн продукциин өөрынь үнэ бага болодог бшуу. Шулуун нүүрһэ малтан абалгада хүсэ ехэтэй экскаваторнууд хүдэлнэ.

Байгша табанжэлдэ Мухаршэбэрэй аймагай Түгнын голдо ба Яруунын Дабаан Горхондо шулуун нүүрһэ малтан абахын тула бэлэдхэл хэгдэхэ. Мүнөө жэлдэ геологууд тэндэхи шулуун нүүрһэнэй хэбтэшын хэмжээе элирүүлхэ зорилготойгоор шэнжэлэлгын хүдэлмэри үнгэргэжэ байна.

Сэлэнгын хүсые, Галуута-Нуурай ба Түгнын шулуун нүүрһые ашаглалга хадаа республикын арадай ажахые саашадань хүгжөөхэ арга нүхэсэл олгоно. Уһанай ба түлишын хүсөөр хүдэлдэг электростанцинууд үнэгүй электрын хүсөөр промышленна предприятинуудые, түмэр замые, хүдөө ажахые дүүрэн хангаха байна. Манай МТС-үүд, колхозууд ба хүдөө тосхонууд электрын хүсые улам бүри ехээр хэрэглэжэ эхилхэнь. Электрын хүсөөр хүдэлдэг насосуудаар Сэлэнгэһээ уһа абажа, колхозуудай үргэн ехэ газартаряалан, бэлшээринүүдые уһалаа хада, ногооной ба тарянай ургасын һайжархань дамжаггүй. Тиигэжэ республикын хүдөө ажахын гол һалбари—малажал элбэг үбһэ тэжээлтэй болохо юм.

Нэн түрүүн республика дотороо энергетическэ базые байгуулбал, алюмини гаргадаг, шанаржуулагдаһан булад хайлуулдаг, кальциин карбид, спирт гаргадаг промышленность нилээд түргэн хүгжэхэ байна.

Бурят-Монголнай элдэб янзын баялигуудтай хизаар юм. Эндэ үнгэтэшье, үнэтэшье металлнууд, алюмини, химическэ промышленностьда хэрэглэгдэхэ түүхэй эд, түмэрэй ба марганецай руда, графит, асбест ба бусад ашагта малтамалнууд бии. Тиимэл хадань манай республикые «Байгал шадарай субад эрдэни» гэжэ нэрлэдэг гээшэ.

Гушаад ондо советскэ геологууд Закаменай хадануудта шухаг металлнуудые—вольфрам, молибден олоһон байна. Эдэ металлнууд түсхай шанартай булад шудхаха, металлургическа промышленностиин үнэтэ эд болодог. Тиимэһээ манай республика дотор вольфрам ба молибден малтан абадаг томо комбинат бодхоогдоһон байна.

Нефелин, боксит, силлиманит гэжэ алюминиин түүхэй эд манай республикада элбэг бии.

Республикын урда зүгтэ, Кяхтын аймагта геологууд алюминиин түүхэй эд болодог силлиманит олоһон байна. Силлиманит хадаа һүүлэй үе болотор гансал Энэдхэг орондо дайралдадаг байгаа. Силлиманидай хэбтэшэнүүдые манай республикада олоһон үшар хадаа ехэ удхашанартай гээшэ. Манай республикадахи силлиманидай хэбтэшэнүүдэй түмэр замһаа, пароходой ябадаг Сэлэнгэ ба Сухэ мүрэнүүдһээ, Кяхтын трактһаа холо бэшэхэн газарта олдоһониинь ехэ удхашанартай. Кяхтын алюминиин рудануудые дүүрэн ашаглаха бүхы арга боломжонууд республикадамнай бии.

Хориин аймагай Курбын хадануудта түмэрэй рудагай хэбтэшэнүүд, Баргажанда ба Саянай ууланuудта марганецай руда ба бусад ашагта малтамалнууд үзэгдэдэг. Баргажанай тайгада алтаар баян юм.

Бурят-Монголдо графит, асбест, үнэтэ шулуунууд ба бусад барилгын материал ехэ элбэг юм. Ботоголой графит шанар һайнтайшье, ехээршье олдодог. Саянай графит хадаа карандашын голдо хэрэглэгдэдэг эгээн эрхим графит гэжэ бүхы дэлхэй дээрэ суута гаранхай юм. Атомна хүсэнэй ба радиотехническэ промышленностиин хүгжэжэ байгаа мүнөө үедэ графит бүри ехээр хэрэглэгдэдэг боложо байна.

Зүүн Саянай Ильчир гэдэг нуур шадархи газарта Уралайхиһаа дутахагүй һайн шанартай асбест олдоо. Галда дүрэдэггүй хубсаһа, гэрэй хушалта, урхэнүүдые ба элдэб бусад зүйлнүүдые асбестаар хэдэг юм. Кабанскын аймагай Каменск тосхондо асбоцементнэ ба асбошиферэ томо завод мүнөө баригдажа байна.

Гоёлтын ба шэмэглэлгын элдэб үнгэтэ шулуунууд Ахын аймагта элбэгээр олдонхой.

Республикын газар дээгүүр барилгын элдэб материалнууд: известняк, мрамор, гранит, эдэһэн ба туф шулуун элбэгээр дайралдадаг.

Минеральна түүхэй эдүүд республикын заха хизаарнуудта, хүнэй ябаашьгүй хада уула, тужа тайгануудта бии юм. Жэшээлхэдэ, горнорудна промышленностиие хүгжөөлгэдэ хэрэглэгдэдэг ашагта малтамалнуудаар Ахын аймаг угаа баян. Гэбэшье, боксит, графит, асбест, алтан ба бусад үнэтэ зүйлнүүд харгын муу дээрэһээ мүнөөшье болотор ашаглагдажа эхилээдүй байһаар. Тиимэһээ Ахын аймагта автомашинын ябаха харгынуудые хэхэ гээшэ арадай ажахын шухала хэрэг болоно.

Бурят-Монголоймнай минеральна түүхэй эдэй олохон зүйлнүүд гүйсэд шэнжэлэгдээгүй байһаар. Манай промышленностиие минеральна түүхэй эдээр дүүрэн хангахын тула ашагта малтамалнуудай шэнэ хэбтэшэнүүдые шэнжэлэн олохо хүдэлмэриие үргэдхэхэ ехэ шухала.

Республикын байгаалиин баялигуудай дунда ой модон шухала һуури эзэлнэ. Эндэ далай шэнги заха хизааргүй хүхэ ногоон тужа тайга хэдэн зуугаад километр газарта нэмжырдэг. Оронoй эгээн модолиг газарнуудай нэгэн Бурят-Монгол нютагнай 1,3 миллиард кубометр модотой юм. Мүнөө үедэ жэл соо 30—40 миллион кубометр модон бэлэдхэгдэхын орондо, минл 6 миллион кубометр модон бэлэдхэгдэнэ. Үдэ мүрэнэй эрьеэр үлүү ехээр ой модон отологдоно. Илангаяа Занграйн аймагта ой модон ехээр отологдоно. Теэд республикын ой модоной минл 3 процентнь Занграйн аймагай газар дээрэнь ургана ха юм.

Модо бэлэдхэлые гуримтайгаар эмхидхэхын тула зургаадахи табанжэлдэ Байгал шадарай модо элбэгтэй газарнуудаар, Хёлго ба Сухэ мүрэнүүдэй эрье шадар олохон леспромхозууд байгуулагдаха. Хёлго, Сухэ голнуудаар бэлэдхэгдэһэн модон Сэлэнгэ мүрэн дээрэ баригдажа байгаа модоной заводто асарагдаха юм.

Бурят-Монголой заха хизаарнууд үшөө дутуугаар шэнжэлэгдэнхэйншье һаа, республикымнай байгаалиин баялигууд шэнэ табанжэлдэ ехээр ашаглагдажа эхилхэнь. Хэдэн мянган жэлэй туршада шууяжа байһан тужа тайга соогуур рудингууд, шахтанууд, түмэр, шоссе харгынууд баригдаха. Мүн шэнэ заводууд болбосон түхэлтэй хүдэлмэришэдэй шэнэ тосхонууд республикымнай картые хубилган гоёохо байна. Үргэн ехэ оронойнгоо барагдашагүй ехэ баялигые советскэ хүнүүд коммунизм байгуулха хэрэгтэ дүүрэн хэрэглэхэл байха.

Д. БАЗАРОВ.

Танай колхоз тарилгада ямараар бэлэдхэнэб?

☆

Абаһан уялгаяа дүүргэбэ

Манай МТС-эй инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, механизаторнууд 1957 оной январиин 1 болотор 23 трактор, 10 комбайн, 15 анзаһа, бүхы сеялкэнүүдээ заһабарилжа дүүргэхэ уялга абаһан байгаа. Энээнээ дүүргэхэ хэрэгтэ МТС-эй хүдэлмэрилэгшэд бүгэдөөрэн эдэбхи гаргажа, хэлэһэн үгэдөө хүрэбэ. 31 трактор, 14 комбайн, 25 анзаһан, бүхы сеялкэнүүд заһагдаа.

Мастерскойн цехүүдэй дунда моторно цехынхид (хүтэлбэрилэгшэнь И. Бусовиков) түрүүлжэ ябана. Цехын хүдэлмэрилэгшэд Александр, Петр Коневтон, Прокопий Смирнов, Александр Сокуев гэгшэд декабриин 25 болотор 12 мотор задалжа, заһаха дааборяа үлүүлэн дүүргэһэн юм. Тэдэнэй хэһэн ажалынь—заһаһан моторнуудынь эрхим шанартай байна.

Тэрэшэлэн трактор хабсаралгын цехынхид (хүтэлбэрилэгшэнь В. С. Рипп) мотор заһабарилагшадһаа гээгдэнэгүй. Трактористнууд П. Фрайчук, Илья Пермяков, Александр Меринов, Василий Дубенко болон Михаил Пуховский гэгшэд трактор хабсаргахадаа эрхим жэшээ харуулна.

Владимир Шайдуров шадамар бэрхэ, уран гартай хүн гэжэ МТС-тээ суутай. Мүнөө нүхэр Шайдуров түлишын, тоһодолгын аппаратура заһахадаа, нормоёо ходо үлүүлэн дүүргэнэ.

Мүн хүдөө ажахын машинануудые заһадаг цехынхид мүрысөөндэ түрүүшүүлэй зэргэдэ ябана.

И. Головинов, Кабанска МТС-эй парторганизациин секретарь.

☆ ☆

Агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые яаралтайгаар бэелүүлхэ

Баргажанай аймагай колхозууд энэ жэлдэ 30 гаран мянган тонно наг шэбхэ гаргаха, хэдэн зуун гектар талмайда саһа тогтоохо, мүн нилээд ехэ үнэһэ, шубуунай аргал суглуулха ёһотой юм. Гадна, ерэхэ хабартаа таряалан, сабшалангай газар уһалха зорилгоор тошон халяаха, мүльһэ хүргэхэ түсэбтэй. Энэ хадаа багахан хүдэлмэри бэшэ. Хэрбээ үбэлэй агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые үнгэргэлгэдэ олон хүнүүдые, МТС-эй техникэ табибал, түсэблэгдэһэн бүхы хүдэлмэри гол түлэб үбэлэй һарануудта дүүргэгдэхэ байна.

1955 ондо Уро-Читканска, Сувын колхозууд полинуудтаа наг шэбхэ ехээр гаргажа, үндэр ургаса абаһан байна. Эндэхи колхозуудта наг шэбхэ гаргалга мүнөөшье һайнаар ябана. «Большевик» колхоз түсэбөө 70 процент дүүргээ. Мүн Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз һүүлэй 5 хоногой туршада 1000 тонно наг шэбхэ полинуудтаа гаргаһан байна.

Гэбэшье, аймаг дотор энэ хүдэлмэри бирагүйгөөр ябуулагдана. Энэ оной декабриин 20-ной мэдээгээр аймагай колхозууд 3900 тонно наг шэбхэ гаргажа, түсэбөө оройдоо 10 процент дүүргэбэ. Олонхи колхозууд наг шэбхэ гаргажа захалаадүй гү, али захалбашье, энэ гэхэ юумэ хээгүй байһаар. Илангаяа Уланай, Баянголой сомонуудай колхозууд энэ хүдэлмэриие нобшо удаанаар ябуулна. Карл Марксын, Сталинай (Улан), Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудта жэл бүри муу ургаса ургуулагдана. Мүнөө жэл үрэһэ хүрэнгэеэшье хааха орооһогүй байшоо. Теэд таряанай ургасые дээшэлүүлгэдэ шиидхэхы удхашанартай агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые тоодоггүй байһанинь гэмшэлтэй.

Наг шэбхэ гаргалгын муугаар эмхидхэгдэһэнэй гол шалтагааниинь хадаа колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ хүдэлмэриие эмхидхэлгэдэ бүхы хүсэеэ табинагүй. Жэшээлхэдэ, Баргажанай сельсоведэй Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 2000 тонно наг шэбхэ поли дээрэ гаргаха аад, оройдоо 50 тонно гаргаба. Эндэхи таряанажалай 2-дохи бригадада наг шэбхэ зөөлсэхэ хүнэй үсөөдхэхэдэнь, бригадир нүхэр Ожигов колхозой правленидэ, түрүүлэгшэ нүхэр Котлерто хэдэн дахин хандаһан байгаа. Теэд ямаршье хубилалта болоогүй. Зүгөөр энэ үедэ тус колхоздо автомашинанууд, Хүнтэйн МТС-эй тракторнууд миин байба. Үнэһэ, шубуунай аргал суглуулжа абаха тушаа аймагай колхозууд хэмжээ абанагүй. Эндэ арай гэжэ 50 центнер үнэһэн, 32 центнер шубуунай аргал бэлдэгдээ. Сталинай (Улан), Ленинэй, XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхозууд үнэһэ, шубуунай аргал суглуулаадүй.

Аймагай хоёр колхозһоо бэшэниинь полинуудта саһа тогтоохо хүдэлмэри эхилхэшье хэбэргүй.

Үбэлэй агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлгэдэ бии байһан дутагдалые усадхахын зорилгоор аймагай колхозуудта декабриин 15-һаа январиин 15 хүрэтэр габшагайгаар хүдэлхэ һара соносхогдобо. Энэ үедэ Хүнтэйн МТС-эй хүтэлбэрилэгшэд, МТС-эй главна агроном нүхэр Н. П. Лапин харьяата колхозуудтаа бодото туһаламжа хүргэхэ зэргэтэй.

М. Байкалов.

Модоной завод (Улан-Удэ) үнгэрэгшэ жэлэйнгээ түсэб амжалтатайгаар дүүргээ. Энэ заводой Трофим Иванович Яковлевай хүтэлбэрилдэг бригада ажалай үндэр бүтээсэ түйлан, халаан бүриингөө нормо 150—160 процент дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бригадир Т. И. Яковлев.

А. Мантаевай фото.

Малшадай эрилтэнүүдые харюулха

Хориин аймагай Хасууртын сельсоведэй «Победа» колхозой олохон малшад Хасууртын Адагта ажаһуудаг юм. Тэдэнэрэй дунда партиин уряалаар хүдөө нютагта ерэһэн залуушуул бии. Малшадай гэр байдалынь тон хангалтагүй байна. Уйтан, хүйтэн байрануудта тэдэнэр байдаг юм. Гэбэшье, колхозой правлениин түрүүлэгшэ нүхэр С. Г. Кожевников, МТФ-е даагша нүхэр Г. К. Кириков гэгшэд «Шэхэ дүлии, нюдэ балай» болоод, малшадай культурна эрилтэнүүдтэ хайша хэрэгээр хандана.

Эндэхид газетэ, журнал абанагүй. Нааданай элдэб хэрэгсэлнүүд (балалайка, гитара, домино гэхэ мэтэ) үгы байһаар.

Мүн малшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри муугаар ябуулагдана. Элидхэл, лекци, хөөрэлдөөн үнгэргэгдэнэгүй.

Хасуурта тосхондо клуб, медицинскэ пункт, сельпо бии юм. Теэд эдэ эмхи зургаанууд малшадһаа ехээр холодонги байдаг. Клубые даагша А. С. Вахрушева, мүн эндэхи фельдшер малай үбэлжэлгын эхилһэнһээ хойшо нэгэшье фермэдэ ошоогүй. Комсомольско организациин секретарь Г. Т. Мартынов малшадай ажабайдалаар мүн һонирхоногүй.

Үбэлэй үедэ тон хэрэгтэй фонарьнууд, аптечкэнүүд, полотенценүүд малшадта үгы байха юм. Хориин аймпотребсоюзай автолавкашье хэрэгтэй зүйлнүүдые малшадта асардаггүй.

Колхозой партийна организаци (секретаринь нүхэр А. И. Иванов) малшадые бүри культурно-ажаһуудалтай болгохо талаар эдэбхи үүсхэл гарганагүй. Хэтэрхэдээ нүхэр А. И. Иванов малшадай байһан газарта ерэдэгшьегүй шахуу, тэдэнэрэй ажал хэрэгээр һонирходоггүй байха юм.

«Победа» колхозой хүтэлбэрилэгшэд хэды болотор малшадта анхаралаа табингүй миин һууха юм?

И. Ботов.

Хэлсэһэн үгэнүүднай хэрэг дээрээ бэелүүлэгдэнэгүй

(Коммунистын бэшэг)

«Заветы Ильича» гэжэ хүдөө ажахын артель һүүлэй жэлнүүдтэ ажахын болон эмхидхэлэй талаар нилээд бэхижээ, тиин Ториингоо аймаг дотор түрүү колхозуудай нэгэндэ тоологдоно.

1956 ондо орооһото культурануудай гектар бүриһөө дунда зэргээр 10 гаран центнер таряан хуряагдаа. Һү һаалгаар аймаг дотороо түрүү һуури эзэлээбди.

Гэбэшье, тэдэ амжалта, ургалтануудай хажуугаар обёорогдодоггүй гэхэ гү, хайхарагдадаггүй олон дутагдалнууд бии байһаар. Тэдэ дутагдалнууд колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ элитэ юм. Теэд тэдэнэр урда жэлнүүдэйнгээ алдуунуудһаа ямаршье тобшолол хэнгүй, тэрэнээ дахяад дабтажа байна. Жэшээлхэдэ, «Заветы Ильича» колхоз 1955 ондо таряагаа ток дээрээ ехээр гэмтээһэн юм. Тэрээнһээ боложо, колхозниигуудай ажалта үдэртэ хубаагдаха 400 центнер таряан дутаа бэлэй. Тэрэ таряан мүнөө хүрэтэр колхозниигуудта үгтөөгүй байһаар. Энэ ехэ алдуу мүнөө жэлдэ дахин дабтагдажа байна.

Үнгэрэгшэ намар сентябрьһаа октябрь һара хүрэтэр колхозой центральна складта үрэһэнэй 2800 центнер овёс газар дээрэ тараагдан адхагдаһан байгаа. Мүнөө хүрэнгын тэрэ таряан асарагдажа, адхагдаһанһаа хойшо ойроо хүртэнгүй, газарһаа шииг абажа гэхэ гү, али дороһоо норожо, ургажа, халажа, гэмтэжэ байна. Тиигэжэ тэрэ үрэһэнэй гурбанай нэгэ хуби шахуунь хэрэггүй болобо. Мүн энэ ток дээрэ 80 центнер гречухын үрэһэн бии. Тэрэ үрэһэн сэбэрлэгдэжэ, хадагалагдангүй, модон сушилка дээрэһээ адхаржа, саһа шоройтой хүдхагдажа, үригдэжэ байна. Баһа эндэ 400 центнер хара таряан газарта адхаатай хэбтэнэ.

Энэ жэлдэ колхозой хуряаһан баян ургаса гансашье эндэ бэшэ, мүн Дунда-Нарин гэжэ газарта байһан складта иимээр байлгагдана. Хүрэнгын тэдэ таряан сэбэрлэгдэжэ, хадагалагданагүй. Колхозой түрүүлэгшые таряанажалай талаар орлогшо Г. М. Махонин гэгшэ гэмтэһэн энэ таряае сараха тухай ямаршье хэмжээ абаагүй байһаар. Тиихэдэ колхозой комплексно бригадануудай бригадирнууд Цыремпилов Будажап, Цыбикжапов Булад гэгшэд үрэһээ сэбэрлэхэ хүдэлмэри эмхидхэнэгүй. Ядахын сагта гэмтэһэн тэрэ таряае илгуулха хүдэлмэри эмхидхээ һаань болохо байгаа һэн гэжэ һанагдана. Хоёр—гурбан хүниие энэ хүдэлмэридэ табинхай, теэд тэдэнь өөдтэй юумэ хэнэгүй. Тиинһээ тиитэр айлай хоорондуур үйлсэ хэмжээд, ямаршье ажал хэнгүй ябадаг хүнүүд бригадада олон. Тэдэнэй тоодо илангаяа залуушуул — һургуулида һуража байһанаа болиһон гү, али дүүргэһэн, армиһаа үни хада табигдажа ерэһэн хүнүүд Антон Цыбикжапов, Бимба Самбуев, Александр Чердонов, Василий Банкеев гэгшэд оролсоно. Колхозниигуудые ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадуулха тушаа колхозой правлениин болон партийна организациин зүгһөө эмхидхэлэй хүдэлмэри һайнаар ябуулагданагүй.

Үнгэрһэн ноябрь һарын һүүлээр нээмэл партийна суглаа хэжэ, колхозоймнай партийна организаци энэ дутагдалые зайсуулха асуудал тэндэ табиһан байгаа. Тиихэдэ декабриин 10 болотор гэмтэһэн тэрэ таряае өөдэнь татаха гэһэн шиидхэбэри абаһан байгаабди. Тэрэнэй дүүргэлтэ хангахыень артелиин правленидэ, түрүүлэгшэ нүхэр Модоровто даалгагдаа бэлэй.

Партийна суглаанай абаһан шиидхэбэри хэр дүүргэгдээб гэжэ хараха болоо һаа, хэгдэһэн юумэ мүнөө үгы, таряамнай үнөөхил хэбээрээ ток дээрээ хэбтэһээр зандаа. Зүгөөр, нэрэ зүүжэ, хүнэй нюдэ далдалжа, хоёр—гурбан уладуудые хүдэлгөө болоно. Тэдэнэйншье газар хорооһон юумэ үгы, нэбшэгэр обоо овёсой дундаһаа малтажа, нэгэ заа зай гаргаа.

Колхозой партийна эхин организациин секретарь нүхэр Чердонов абаһан шиидхэбэриин дүүргэлтые хинан шалгангүй, энэ дутагдалтай эбсээд лэ ябажа байна. Гадна, үнеэдые үбэлэй байрада байлгажа, дүрбэн гүүртэдэ хамта наян үнеэ эдеэлүүлэн һааха гэжэ хэлсэгдээ бэлэй. Мүнөө хүрэтэр тэрэ тоошье хүсэлдүүлэгдээгүй, үсөөн үнеэд газаа эдеэлүүлэгдэнэ. Мүнөө үнеэдэй олоороо тугаллаха саг ойртоо. Гэбэшье, тугалай байра бэлэн бэшэ. Шэнэ абтаһан түлнүүд хүйтэн байрада байлгагдажа түлжүүлэгдэхэ зэргэтэй байгаа. Теэд тугалай шэнээр баригдаһан байра дотор шэнэ түл абаха түхеэрэлгэ хэгдэнэгүй.

Тэрэшэлэн Оёр гэжэ газарта байдаг үүлтэртэ хонидой отара дээрэ коммунистнуудые табижа, тэрэ отарые бэхижүүлһэн аад, тэдэндэ һайнаар хүдэлмэрилхэ эрхэ байдал олгогдоногүй, хурьгадые абаха байра үшөө бэлэн болгогдоодүй байһаар.

А. Цыбикжапов.

Саһа тогтоолго

Иволгын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой таряанай поли дээрэ саһа тогтоолго эхилбэ.

Энэ хүдэлмэридэ колхозой гэшүүн Андрей Попов жэлһээ жэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм. Энэ нүхэр 16 жэлдэ таряанажалай бригадын тоо бүридхэгшөөр ажаллаха зуураа оролдосотой һайн ажалаараа нютагайнгаа хүн зоной дунда хүндэтэй болоо. 1955 ондо нүхэр Попов 25 га талмайда саһа тогтоогоо. Гандажа, ургаса муу байбашье, саһа тогтоогдоһон газарта бусад полинуудта орходоо нилээдгүй һайн таряан ургаһан байна.

Нүхэр Попов 2 километрын газарта һургаагуудые отолжо бэлэдхээд, тэрэнээ морёор шэрэхэдээ үдэртөө хоёр—гурбан рейс хэнэ. Мүнөө 60 гаран шарга һургааг зөөжэ асараад, 10 гектар талмайда саһа тогтоохо хаалтануудые бодхообо.

— Саһа тогтоогдоһон газарта хара таряан таригдаха юм. Баян ургаса абахын тула "эртээнһээ" саһа ехээр тогтооходо аша үрэтэй байһыень урдахи жэлнүүд харуулна. Мүнөө жэлдэ 25 гектар газарта саһа тогтоохо уялга абаад, ажаллажа байнхайб,—гэжэ Андрей Попов хөөрэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Попов ажаллажа байна.

А. Бадаевай фото-текст.

Клубуудай хүдэлмэриие һайжаруулха

☆ ☆

(Редакцида ерэһэн бэшэгүүдэй шэнжэлэл)

☆ ☆ ☆

Ажалшадай улам ургажа байгаа культурна эрилтые хүсэдөөр хангаха хэрэгтэ культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд ехэ үүргэтэй. Культурын байшан, клуб, библиотекэ, улаан булан, культбаза гэхэ мэтэнүүд культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин ёһото гуламта болохо ёһотой. Энэ талаар торинхидые магтамаар. Аймагай центртэ Культурын байшан шэнээр барижа дүүргэнхэй. Мүн Байкало-Кударын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз уужам һаруул шэнэ клуб барижа дүүргээ. Иимэ һайн жэшээнүүд яһала олон.

Энээнтэй хамта, манай газетын хүдөө бэшэгшэд зарим аймагуудта культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай муугаар хүдэлжэ байһан тухай, зарим клубууд, улаан булангууд үни удаан саг соо хаалтатай байна гэжэ мэдээсэнэ. Теэд иимэ байдалые хаража байгаад, нютагай партийна, советскэ организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд «шэхэ дүлии, нюдэ балай» һууна.

Дээрэ дурсагдаһан баримтануудаа гэршэлхын тулада манай редакцида абтаһан олон тоото бэшэгүүдэй дундаһаа хүдөө бэшэгшэд нүхэд **Рабданов, Баинов** гэгшэдэй бэшэгүүдые хаража үзэе.

Эдэ нүхэд Зэдын аймагһаа иигэжэ бэшэнэ:

«Манай Гэгээтын сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой центртэ нэгэ багахан клуб бии юм. Энэ клуб ямаршье ажал ябуулнагүй. Клуб соонь нэгэшье ханын газетэ, мүрысөөнэй дүн, түрүүшүүлэй дүй дүршэл, диаграмма харагдагүйт. Мүн клубай уранһайханай самодеятельностиншье кружок хүдэлмэрилнэгүй. Энээн тушаа колхозой партийна, комсомольско организацинууд, правлени мэдэжэ байбашье, хэмжээ абанагүй. Тиихэдэ энээн тушаа суглаан дээрэ хэлсэгдэжэ, тодорхой тогтоол абтаһан аад, тэрэнь саарһан дээрээ үлэшэнхэй. Гадна тус колхозой гэшүүд гурба һараһаа үлүү сагай хугасаа соо нэгэшье кино хараагүй, лекци, элидхэл дуулаадүй байна. Кино юундэ харуулагдахаяа болёо юм гэхэдэ, кинобудкын барилга дүүрээгүй байһаар.

Тэрэшэлэн тус клубые даагша Б. Самданов клубайнгаа хүдэлмэриие һэргээхэ хэрэгтэ һаналаа табинагүй.

Мүн тус аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой гурбадахи комплексно бригадын гэшүүд 4—5 һарын туршада нэгэшье кино хараадүй һууна. Шатар, домино наадаха болоо һаа, айл бүхэнэй үүдэ хонгиргожо бэе бэеэ суглуулжа, уужам гэртэй нэгэ нүхэртөө ошожо наадаха ушартай бологдоно.

Эдэ бүгэдые аймагай культурын таһагые даагша нүхэр Монтотов С. О., мүн бусадшье хүтэлбэрилэгшэд мэдэжэ байгаад, абяа аниргүй һууна.

—Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд сүлөөтэй сагаа хүхюунээр, таатай, зохидоор, культурнаар үнгэргэхэ аргагүйдэнэ. Энэ колхозой нэгэдэхи комплексно бригадада улаан булан, клубшье үгы. «Клуб» гэжэ нэрлэгдэдэг гэрынь үглөө мүнөөгүй унуутай байна. Тэрэ мүртөө олон сонхонуудайнь шэл тэһэрхэй. Колхозой холын гүүртэ, отаранууд дээгүүр улаан булан гэжэ оройдоошье байхагүй. Салгай Нуга нютагта улаан булан бии һэн. Мүнөө тэрээн соонь айл орожо түбхинэнхэй. Нютагай ажалшад кино хараха болоходоо «шонын хүлдэмөөр хүйтэн» клуб соо суглардаг. Хүн зон суглархадаа, хүл дээрээ зогсожо, кино хараад, даарахыса даараад лэ гэр гэртээ гүйлдэжэ харидаг, — гэжэ нүхэд **Гунзынов, Жамбалов** гэгшэд Хэжэнгэһээ бэшэнэ.

— Манай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой нэгэдэхи бригадада клуб баригдажа байнхай юм,—гэжэ нүхэр **Дамбаев** Мухаршэбэрһээ мэдээсэнэ. — Энэ клубай торхонь бодхоогдоһон аад, оройнь хушалтагүй, үүдэ үрхэнь, сонхонь хэгдээгүй, пеэшэнииинь баригдаадүй байһаар. Энэ колхозой бригадануудта нэгэшье улаан булан үгы. Колхозой гэшүүдтэ энэ намарһаа хойшо нэгэшье кино харуулагдаагүй, лекци, элидхэл эмхидхэгдээгүй.

Иимэ тэсэшэгүй байдалые болюулха тушаа колхозой хүтэлбэрилэгшэд, мүн аймагай гүйсэдкомой культурын таһагые даагша нүхэр Полоротов зохихо хэмжээ абаха аабза гэжэ һанагдана.

«Тиигэхэ, иигэхэ. Һаядаал клубые заһабарилжа, ёһотойл культурын гуламта болгохо» гэһэн шиидхэбэри Закаменай аймагай «Коммунизм» колхозой хамтын суглаан баталан абаһан юм. Эндэ колхозой 2-дохи бригадын клубые заһабарилха тухай хэлсэгдэһэн байгаа. Теэд колхозой хүтэлбэрилэгшэд баталан абаһан шиидхэбэреэ дүүргэхын түлөө тэмсэнэгүй. Энэ клубнай мүнөө хүрэтэр тэрэл хэбээрээ хаягдашанхай хэбтэнэ гэжэ нүхэр **Самбуев** манай редакцида мэдээсэнэ.

Үбэлэй янгинама шэмэрүүн хүйтэндэ үхэр малаа адуулаад, хээрэ ой соо модо шулуу бэлэдхээд, үдэшэлэн гэр гэртээ бусажа, сүлөөтэй сагаа сэнгэлиг, хүхюунээр үнгэргэхэ, сэбэр уужам клуб, культбазануудтаа, улаан буландаа сугларжа амарха, мүн библиотекын уни бутарма дулаан байшан соо шэнэ ном, газетэ, журналнуудые уншажа һуухада зохид гээшэл.

Культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэри һайжаруулха тухай ярилдаан ходол боложо байдаг, оло олон шиидхэбэри, тогтоолшье гаргагдадаг байна. Теэд хубилалта болодоггүй. Энээнэй шалтагаан юуб гэхэдэ, зарим аймагуудай партийна, советскэ органуудай хүтэлбэрилэгшэд, мүн комсомольско организацинууд клуб, культбазануудай, улаан булангуудайнгаа хүдэлмэридэ һаналаа табидаггүй байна бшуу. Тиихэдэ сомоной, сельскэ Совет бүхэндэ культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин комисси бии ха юм. Теэд тус комиссинууд Культурын байшангууд, хүдөөгэй клубууд, библиотекэнүүд, уншалгын байшангуудай болон улаан булангуудай хүдэлмэриие шалгаха, һайжаруулха тушаа хэмжээ абаха ёһотой.

Ткаченкын хооһон найдуулганууд

Хэжэнгэһээ холо бэшэхэнэ Красный Яр Иннокентьевка гэдэг хоёр деревни байдаг. Эдэнэр урдань хоёр ондоо ажахы байһанаа томодхогдожо, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз болон хамтараа юм. Энэ колхоздо культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри һайжаруулха хэрэгтэй болоһые аймагай культурын эмхи зургаанайхид үнинэй мэдэдэг. Энэ талаар бэшэлгэ саарһашье эльгээдэг, тусгаар ошожо хэлэдэг, хөөрэлдэдэгшье байгаа.

Тиихэдэ колхозой түрүүлэгшэ Петр Матвеевич Ткаченко ехэл наашатайгаар хөөрэжэ һуудаг һэн...

— Нүхэр, тэрэшни аргагүй зүб гээшэ. Бидэ энэ асуудал бодомжолжо байнабди, — гэжэ бүри хабар хада хэлээ һэн.

**

Уданшьсгүй зунай зулгы һайхан саг газаа орожо ерэбэ. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой правленидэ телефон жэнгирбэ.

— Шагнажа байнаб, — гэжэ Ткаченко огсомоор харюусаба. — Сайн, сайн. Аа? Зүб лэ даа, зүб, нүхэр. Би культурна хүдэлмэриин нангин үүргые ойлгодогби. Мүнөө жэл үбһэнэй ургаса айхабтар һайн. Саг соогоо хура ороо бшуу. Иимэ халуун хаһада культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри хэрэгтэй: газетэ, лекци, радио... Юун? Аа! Клуб гү? Үгэдөө хүрөөгүй гэжэ гү? Нүхэр тиигэжэ бү зэмэлыт. Манай правлени бүри үни хада шиидхэбэри абаа һэн. Клубаа дулаалха, кинобудка бариха. Тиигээд энэ талаар хамаг бүхы материалнууд: модон, хирпиисэ бэлдэгдэжэ байна... Юун? Хэзээ? Нүхэр, бидэшни һаяар, бүри һаяар... Үбһэнһөө үглөө мүнөө гараадхихамнай, тиигээд лэ... Аа, тиихэ, тиихэ, заатагүй. Культурна хүдэлмэриел тоодог гээшэб, тэрэгүй һаа, иимэ ехэ үбһэ хуряахагүй һэм. Бүхы малдаа бардам хүрэхэ үбһэтэй болонхойбди, үшөө 2000 центнер худалдаха аргатай болохобди... Юу? Клуб?.. Клуб бэлэн болохо даа, болохо, һанаагаа бү зобогты.

* * *

Ткаченкын «хэхэб, хэхэб» гэһээр байтар намар боложо, ургаса таряан ургажа, үрэ жэмэс эдеэшэбэ. «Ноябриин 7 болотор заатагүй клубаа заһуулхаб, яндагар болгохоб» гэжэ Петр Матвеевич аймагай культурын таһагые даагша Б. С. Шойнзоновые найдуулба. Теэд хэлэһэн үгэдөө хүрөөгүй.

Октябриин ехэ үдэр үнгэрөө. Хүйтэржэ захалаа. Клубые даагша В. Д. Радионова хүйтэн клуб соогоо орохоош болёо. Ткаченкодэ хэлэхэдэнь: «Үглөө, үглөө!—гэжэ тэнюунээр харюусаха. — Яндайштар заһуулхаб, түлеэ асаруулхаб».

Иигэ нигэһээр декабрь гараба. Хүйтэн шангарба. Хаа-яа киногой ошоходо, Радионова гэртэһээ түлеэ зөөжэ, клубаа дулаан болгоно. Кинобудка баригдаа болоһон аад, пеэшэн хэгдээгүй, сонхо юумэшьегүй, задагай зайдан байһаар.

Ткаченкотэй хөөрэлдэхэдэ, мүнөөхил хэлэдэгээ хэлэхэ:

— Хүдөө нютагтахи культурна хүдэлмэриин аша үрые өөрөө харадагби. Манай колхоз баян ургаса хуряагаа. Гектарай арбан центнер. Һайн бэзэ? Энэ талаар культурна хүдэлмэри туһалаагүй аал? Кино, радио, газетэ...

— Үгы, кино гэхэһээ клуб мүнөө болотор заһагдаагүйл, кинобудка бэлэн болоодүй. Бүри хабарһаа хойшо хооһоор найдуулналта.

— Нүхэр, би хуу ойлгоном, культурые тоодогби.

— Тооһон юумэтнай юуб, нүхэр Ткаченко? Кинобудка, агрегатаа барюулха, түлеэ бэлдүүлхэ гэжэ бүри зун хада Дунда-Худанай сомсоведһээ 1500 түхэриг абаа һэмнайт, һанана гүт?

— Һанана даа. Хэлэнэл ха юмбиб....

— Нүхэр Ткаченко, хүлеэгты. Дэмы дэмы гоёор бү хөөрэгты. Хэлһэн юумэнтнай алим бэ? Юундэ мүнөө болотор клубтнай үбэлэй сагта хүдэлхөөр бэлэн бэшэб? Түлеэн юундэ зөөгдэнэгүйб?

— Клуб заһагдаха, ганса клуб заһаханьь бараг.

— Гансаш бэшэ. Красный Яртахи бригадын клуб заһагдаагүй, тэндэ библиотекэ үгы. Хүсөөтэ, Бургаастай, Шанаа гэдэг гүүртэдэ культбаза түхеэрэгдээгүй, улаан булан үгы. Арайш ганса клуб бэшэ! Энээнэй һүүлээр культурые тоодог хүм гэхэ! Үгы даа, гоё гоё хооһон үгөөр олонниитые мэхэлхэгүйт. Үгэдөө хүрэхэ хэрэгтэй, нүхэр Ткаченко.

Г. Чимитов.

Телевидени медицинэдэ хэрэглэгдэнэ

Москвадахи экспериментальна хирургическа аппаратурын болон инструментнүүдэй научно-шэнжэлэлгын институтай олон аудиторинууд соогуур телевизионно дамжуулга хэхэ телепередатчик тогтоогдоо. Энээнэй ашаар хэжэ байһан операцине медицинскэ олон хүдэлмэрилэгшэдтэ харуулха арга олдоо юм. Телевидени хэрэглэһэнэй ашаар ороной элдэб нютагуудһаа ерэһэн медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд тон һүүлэй хирургическа аппаратурые болон инструментарине яажа хэрэглэхэ тухай мэдэхэ болохо байна.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: зүүн гарһаа — профессор П. О. Андросов нохойн зүрхэндэ туршалгын операци хэжэ байна; баруун гарһаа—медицинскэ хэдэн хүдэлмэрилэгшэд операцине телевизорээр хаража байна. **ТАСС-эй фотохронико.**

Чжоу Энь-лай Инди ерэбэ

ДЕЛИ, декабриин 30. (ТАСС). КНР-эй Гүрэнэй Соведэй Премьер Чжоу Энь-лай болон тэрээнтэй хамта ябагшад Зүүн Пакистанһаа мүнөөдэр Индиин столица ерэбэ.

Аэродром дээрэ Чжоу Энь-лайе Индиин Премьер-Министр Джавахарлал Неру угтаа.

Югославиин Коммунистнуудай Союзай ЦК-гэй болон Польско Нэгэдэмэл Хүдэлмэришэнэй партиин делегацинуудай хоорондохи хэлсээн дүүрэбэ

ВАРШАВА, декабриин 30. (ТАСС). Югославиин Коммунистнуудай Союзай Центральна Комитедэй болон Польско Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин Центральна Комитедэй делегацинуудай хоорондохи хөөрэлдөөн дүүрэә. Социализм хүгжөөхэ замууд тухай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ гэжэ хөөрэлдөөнэй һүүлээр тунхаглагдаһан коммюнике соо хэлэгдэнэ. Социалистическэ байгуулалтые хүтэлбэрилэлгэдэ партиин үүргэ тухай асуудалда ехэ анхарал хандуулагдаһан байна.

Югославиин Коммунистнуудай Союзай Центральна Комитедэй делегаци Варшаваһаа нютагаа бусаа.

МНР-эй, ГДР-эй хоорондохи худалдаа наймаанай барисаан

УЛАН-БАТОР, декабриин 31. (ТАСС). Хоёр ороной хоорондо худалдаа наймаанай холбоо үргэдхэхэ тухай Монголой Арадай Республикын ба Германска Демократическа Республикын правительственна делегацинуудай хоорондо хэлсээн хэгдээ. Тус хэлсээнэй һүүлээр 1957 ондо эд бараа андалдан абалсаха тухай хэлсээн үсэгэлдэр баталагдаһан байна.

Тус хэлсээнэй ёһоор, Монголой Арадай Республика Германска Демократическа Республикада ноохо, мяха болон малажалай бусад продукци худалдаха. Тиихэдэ ГДР Монголдо бүд, хубсаһа, фотоаппарат, оёдолой машина, велосипед, радиоприёмник болон үргэн хэрэглэлэй бусад эд бараа, эдеэ хоолой, полиграфическа промышленностиин түхеэрэлтэнүүдые, дизельнэ электростанцинуудые худалдаха юм.

Гадна ГДР Улан-Баторта гүрэнэй типографине үргэдхэхэ проект табилгадань, геодезическэ станци болон бусад барилганууды хэхэдэнь Монголдо техническэ туһаламжа үзүүлхэ, мүн удаадахи жэлнүүдтэнь эдэ барилгануудта хэрэгтэй түхеэрэлтэнүүдые үгэхэ гэжэ хэлсэһэн байна.

Ирано-советскэ худалдаа наймаан тухай иранска газетэ бэшэнэ

ТЕГЕРАН, декабриин 31. (ТАСС). «Эттелаат» газетэ ирано-советскэ худалдаа наймаанай харилсаан тухай бэшэхэ зуураа, ингэжэ тэмдэглэнэ: «Хани барисаата хоёр ороной хоорондо худалдаа наймаа үргэдхэхэ хэрэгые Иран һайшаажа байна. Иранда ашагтай туһатайгаар үргэдхэгдэхэ худалдаа наймаан хадаа тон шухала ба һонирхолтой асуудал мүн гэжэ экономическа мэргэжэлтэд тэмдэглэнэ».

Советскэ Союзда зорюулһан выставкэ Хайфондо нээгдэхэнь

ХАНОЙ, декабриин 31. (ТАСС). Советскэ Союзда зорюулһан выставкэ мүнөөдэр Хайфондо нээгдэхэнь гэжэ «Той Мой» газетэ мэдээсэнэ. Зургаадахи табанжэлэй түсэбые Советскэ Союзай дүүргэжэ байһан тухай, томо томо барилганууд болон хүнгэн промышленностиин хүгжэлтэ тухай, советскэ арадай хүдэлмэри ба амаралта тухай олон фотовитринэнүүд, диаграммануүд харуулагдаха юм. 1955 ондо президент Хо Ши Мин гүрүүтэй Вьетнамай Демократическа Республикын правительственна делегациин Советскэ Союз ошоһон тухай фото-зурагууд выставкэдэ ехэ һуури эзэлнэ.

„Борба“ газетын редакторта президент Титын хэһэн мэдүүлгэ

Газетын түлөөлэгшэтэй президент Титын хэһэн хөөрэлдөөе декабриин 30-да «Борба» газетэ толилоо гэжэ белградска радио мэдээсэбэ. 1956 оной дүнгүүд тухай, шэнэ 1957 ондо Югославиин уласхоорондын ба дотоодын политическэ саашанхи байдал тухай президент Тито хөөрэһэн байна.

Венгридэ министерствонүүд шэнэдхэн байгуулагдаба

БУДАПЕШТ, декабриин 30. (ТАСС). Венгерскэ Арадай Республикын Президиум зарим министерствонүүд болон управлениннүүдые шэнэдхэн байгуулха тухай Указ гаргаа гэжэ «Непсаба дшаг» газетэ мэдээсэнэ. Энэ Указай ёһоор энергетическэ ба нүүрһэнэй промышленностиин министерство химическэ промышленностиин министерствотэй хамтадхагдажа, хүндэ промышленностиин министерство болгогдоо. Тиихэдэ хүнгэн промышленностиин, эдеэ хоолой промышленностиин министерствонүүд—хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин министерство, гэгээрэлэй, культурын министерствонүүд— культурын министерство болгогдоһон байна.

Бэлэдхэлэй, коммунальна ба городской ажахынуудай, гүрэнэй ажахынуудай министерствонүүд, гүрэнэй хиналтын министерство 1956 оной декабриин 31-һээ хойшо болюулагдаа. Тэрэшэлэн дасан сумэнүүдэй хэрэг эрхилхэ гүрэнэй управлени, физкультура ба спортын хэрэг эрхилхэ бүхэвенгерскэ комитет болюулагдажа, тэдэнэй хүдэлмэри культурын министерстводэ даалгагдаа.

Венгерскэ Хүдэлмэришэнэй Социалистическэ партиин зэргэнүүдэй ургалга

БУДАПЕШТ, декабриин 30. (ТАСС). Промышленна предприятинууд, шахтанууд, түмэр замууд, үйлэдбэриин кооперативууд, гүрэнэй ажахынууд болон машинно-тракторна станцинуудта Венгерскэ Хүдэлмэришэнэй Социалистическэ партиин организацинууд амжалтатайгаар эмхидхэгдэжэ байна. Ороной эгээн томо предприяти болохо В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Диошдьерскэ металлургическа комбинадта һаяхан Венгерскэ Хүдэлмэришэнэй Социалистическэ партиин организаци эмхидхэгдээ.

Мүнөө ороной область бүхэндэ 100-һаа 200 хүрэтэр партийна организацинууд бии байна. Жэшээлхэдэ, Бекеш гэжэ областьдо 5600 хүн, Саболь-Сатмар гэжэ областьдо— 5160 хүн партида ороо. Энэ областьдо үйлэдбэриин 40 кооперативуудта партийна организацинууд бии болгогдоо.

Бүхы орон дотор декабриин һүүл багаар Венгерскэ Хүдэлмэришэнэй Социалистическэ партида 100 мянган ажалшад тоологдожо байгаа.

Суэцкэ каналые сэбэрлэхэ хүдэлмэри эхилээ

КАИР, декабриин 30. (ТАСС). Суэц городой ойрондо Суэцкэ каналые сэбэрлэхэ хүдэлмэри эхилээ гэжэ хэблэл мэдээсэнэ. Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин хүлһэлһэн голландска ба датска суднанууд «Абукир» гэжэ египетскэ суднные бодхоожо эхилбэ. Энэ судна Суэцкэ каналай урда амые хааһан байна. Суэцкэ каналые сэбэрлэхэ хүдэлмэри һайнаар хүтэлбэрилхын зорилгоор канал гурбан участок болгогдон хубаарилагдаа гэжэ Египедэй информациин управлениин генеральна директор Хатем мэдүүлээ. Нэгэдэхи участогынь—Суэцһээ Исмаили хүрэтэр, хоёрдохинь—Исмаилиһаа Фирдан хүрэтэр, гурбадахинь—Фирданһаа Порт-Саид хүрэтэр юм. Энэ гурбан участогта хүдэлмэринүүд нэгэ доро ябуулагдаха гэжэ Хатем хэлэбэ.

Суэцкэ канал сэбэрлэгдэжэ байна

КАИР, декабриин 31. (ТАСС). Каирта байдаг ООН-эй информационно центр Суэцкэ каналые сэбэрлэхэ хүдэлмэриин программа тухай мэдүүлгэ хэблэлдэ толилоо. Египедэй засагаархидтай хамта ООН-эй хэжэ байһан каналые сэбэрлэхэ хүдэлмэринүүд үргэн далайсатайгаар ябуулагдана гэжэ мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

10 мянган тонно хүрэтэр уһа түридэг суднанууд мартын эхинһээ хойно каналаар ябадаг болохо гэжэ хараалагдана. Шэнгэһэн суднануудһаа каналые сэбэрлэхэ, мүн каналай һабые сэбэрлэхэ ба гүнзэгырүүлхэ хүдэлмэри 1957 оной май соо бүрин дүүргэгдэхэ байна.

Алексей БАДАЕВ.

ШАМТАЯАБ СУГТАА...

Дууранги зүрхымни
вагоной мөөр дээр һэжэрээд,
Дурлуулба шамда
Хуби заяамни хэтэдээ;
Наһанайм харгые
Шиниихитэй ябууд ниилүүлээд,
Намайе наадалһандал
Номгон далай руу шэдээ.
Унаһан мүшэндэл
уулзалган зуралзаад тиихэдэ
Угаа һайхан
мартагдашагүй дурасхал үлөөгөө.
Эжэлшээд, танилсаад
Хахасалгын сагай ерэхэдэ
Эрэгүй һэм адресыеш —
мэдээгүй хадашни өөрөө.
Шэнэ нютагшни —
захагүй уужам хизаар,
Шэмэдэг тэрэнине
хойто зүгэй толон.
Татаатай хүбшэргэйдэл
Шэнхинэдэг хүйтэн агаар,
Тэндэ һалхин
эшхэржэ байдаг бордоһолон.
Иимэл хадаа
Мүнөөнэй нютагшни даллаа.
Институт дүүргээд
шэлээш, бодолгото болонгүй.
Хэды модо
намһаа шамайе далдалааб?
Хаанабши мүнөө?!
Карта дээрэ бэдэрээд олоногүйб.

Баярлахаб, жаргахаб
нэгэхэншье үнжэбэл зүрхэндэш
Бүхэхэн һуури
эзэлжэ шадабал зүрхэндэш
Залуу эмшэ
мэргэжэл шадабаридашни этигэнэб.
Зэндоо туһатай,
хүндэтэй ажалыешни мэдэрнэб.
Харгыдаш баһа...
хасарыеш таалана хүйтэн
Хүйтэндэ атаарханаб,
намһаа хүйтэн жаргалтайл.
Наһажаал газаршантай
гүнзэгы саһа маханхай
Наартынгаа урда
ябанаш нэхы хубсаһатай.
Харгышни шэглэнхэйл
баатаршалга тээшэ сэхэ.
Хахадтань тэрээнэй
зогсоожо шуурган шадахагүйл!
Хэды зол бэ
үбшэн зоблонтой тэмсэхэ.
Хэды хүнүүдые
үхэлһөө абараабши, мартахагүйл!
Хэсүү операци
һайнаар хэһэнэй һүүлээр
Арюун мэдэрэлыем
газетын хуудаһанһаа уншаарай.
Холошье һаа зүрхэндэм ойролши,
шамтай сугтаа үүрээр
Холын походто
намайе гарадаг гээд һанаарай.

ҺУРАГША ХҮБҮҮН

Үглөөгүүр бүри гартаа номуудтай
Һургуулидаа яаруу гэшхэлдэг зантай,
Энгэртээ зохидхон улаан галстугтай,
Эдир пионер—иимэ алдартай
Энэ залуухан шударгы хүбүүн,
Эрдэм шудалхаяа зориһон хүбүүн.
Һургагшын даабари һайса дүүргэдэг,
Һурахадань тодоор харюу хэлэдэг,
Элбэгээр хүртэһэн бэлэг, шагналтай,

Эрхим һурагша — иимэ алдартай
Энэ угаа сэсэн хүбүүн,
Эрдэмэй харгы шэлэһэн хүбүүн.
Сүлөөтэй сагтаа колхоздоо туһатай,
Сэнгүү хүхюун зугаа наадатай,
Ном дэбтэр хани нүхэртэй.
Ерээдүйн инженер—иимэ хүсэлтэй,
Энхэ золтой түрэһэн хүбүүн,
Энэ инженер болохол хүбүүн.

ХОККЕЙ

Хоккей наадаар дамжуулгын шан абахын түлөө боложо байгаа мүрысөөнэй түгэсхэлэй уулзалга болобо. Үнгэрэгшэ жэлдэ чемпионууд болоһон «Звезда», «Байкал» обществын командануд мүрысөөндэ хабаадалсаа.

Нааданай түрүүшын хахадта «Звезда» обществын команда ехэ эмхитэйгээр наадажа 2:1 тоотой болоһон байна.

Нааданай хоёрдохи хахадта «Байкалайхид» мүрысөөгөө шанга добтолгоор захалаад, уданшьегүй тоогоо тэгшэлбэ. Гэбэшье, «Звезда» командын спортсменүүд эсэстээ 4:3 тоотойгоор илаа.

Мүрысөөнэй удаа түрүү һуури эзэлһэн «Звезда» обществынхидтэ дамжуулгын кубок барюулагдаа.

Е. Николаев.

Германидахи хүдэлмэришэнэй хүдэлөөн тухай ном

Мэнэ һаяхан Германска Демократическа Республикын президент Вильгельм Пик гэгшын шэлэгдэмэл зохёолнуудай нэгэ том ном хэблэлһээ гараба. 1907 оной февральһаа абаад, 1956 оной апрель хүрэтэр Вильгельм Пигэй бэшэһэн статьянууд, хэлэһэн үгэнүүд немецкэ хэлэнһээ ород хэлэн дээрэ оршуулагдажа, энэ ном соо хэблэгдэбэ.

Немецкэ хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй жаран жэлэй түүхэ энэ ном дотор бэшэгдэнхэй. Капиталистнууд болон прусска юнкернүүдтэ эсэргүү германска хүдэлмэришэн ангиин ябуулһан тэмсэлэй үе, гитлеровскэ уршагта хара үеын, фашизмын болон дайн сэрэгэй он жэлнүүдтэ Германидахи олониитын харилсаанууд тодорхойлогдон харуулагдаһан байна. Гадна дайнай һүүлдэхи Германиин байдалда хамаадаха, Германска Демократическа Республика дотор олониитын шэнэ байгуулга тогтоохын түлөө, эб найрамдалда дуратай, нэгэдэмэл, демократическа германска гүрэнине байгуулхын түлөө Германиин прогрессивнэ хүсэнүүдэй ябуулһан тэмсэлдэ хамаадаха асуудалнууд шэнжэлэгдэнхэй.

1907 оной февральда Бремен гэдэг сүлөөтэ городой түлөөлэгшэдэй палатада Вильгельм Пигэй хэлэһэн үгэ номой эхиндэ толилогдонхой.

Германиин капиталистнууд дэлхэйн нэгэдэхи дайнда бэлэдхэхэдээ, хүдэлмэришэн ангида добтолгоёо шангадхаһан юм. Энээн тухайда ном соо ехээр хэлэгдэнхэй. Тиихэ үедэ немецкэ зүүнэй социал-демокрадууд, тэрэ тоодо Вильгельм Пик дэлхэйн дай бэлэдхэлгэдэ эсэргүүсэн, оппортунизм болон социал-шовинизмдэ эсэргүүсэн тэмсэһэн байгаа.

Дайнай эхилэн сасуу Карл Либкнехт, Роза Люксембург, Франц Меринг, Клара Цеткин түрүүтэй немецкэ хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй хүтэлбэрилэгшэд пролетарска интернационализмын тугые дээрэ үргэһэн юм. Дайнда эсэргүү тэмсэлшэдэй зэргэдэ Вильгельм Пик мүн лэ жагсаа.

1918 ондо, Германиин Коммунистическэ партине байгуулха үедэ хамаатай зохёолнуудынь тэрэ ном соо үргэнөөр үгтэһэн байна. Шэнэ түхэлэй марксистско-ленинскэ олониитын парти боложо шадамаар тиимэ революционно парти байгуулха тухай асуудалда Германиин хүдэлмэришэн ангиин хүтэлбэрилэгшэдэй түйлай ехэ анхарал хандуулдаг байһыень тэдэ зохёолнууд харуулна.

Веймарска республикын үедэ Германиин компарти хадаа арад зоной дайлалтые добтолһон реакциин добтолгонуудта эсэргүү, ажалшадые экономическа талаар тонохо, дээрмэдэхэ болон монополистическэ капиталай засагай шангарха ябадалда эсэргүү, бии боложо байһан фашизмда эсэргүү тэмсэлдэ олониитые элсүүлһэн байна. Вильгельм Пик прусска ландтагай, германска рейхстагай, берлинскэ муниципалитедэй болон прусска гүрэнэй соведэй гэшүүн байхадаа, Коммунистическэ партиин үзэл сурталые, тэрээнэй уг зорилгые нэбтэрүүлдэг дүлэтэ пропагандист боложо тэмсэгшэ һэн. Партитай хамта Вильгельм Пик немецкэ арадые фашизмын аюулһаа һэргылжэ, советскэ арадтай хани барисаагаа бэхижүүлхые уряалһан, Германиин хүдэлмэришэн ангиин нэгэдэмэл фронт байгуулха хэрэгэй тон эдэбхитэй тала баригшань байжа, социал-демократическа хүдэлмэришэдтэй ябуулгаяа нэгэдүүлхын хойноһоо абьяастайгаар тэмсэһэн байна.

Германида фашизмын эзэрхэн байһан үедэ хабаадаха материалнуудынь юу харуулнаб гэхэдэ, Эрнст Тельманэй толгойлжо байһан Германиин компартиин политика хадаа Гитлерые унагааха, дэлхэйн хоёрдохи дайнай аюулһаа немецкэ арадые абарха хэрэгтэ зорюулагдаһан байгаа.

Советскэ Союзда Гитлерэй добтолоод, Германие дэлхэйн хоёрдохи дайнда оруулаад байхада, германска хүдэлмэришэн ангиин түрүү хүнүүд-коммунистнууд фашизмда эсэргүү Советскэ Союзай сүлөөлэлтын үнэн зүб дайнине халуунаар дэмжэһэн юм. Энэ дайнда советскэ арадай илабал, германска арад фашистска хатуу шанга дарлалтаһаа сүлөөлэгдэхэ байна гэжэ коммунистнууд тоолодог байгаа. Энээн тухайда тус сборнигой олон тоото материалнууд соо хэлэгдэнэ.

Советскэ Армиин сохилтоһоо гитлеризм унажа, немецкэ арадшье Германиингаа зүүн хубида шэнэ байдал байгуулжа эхилбэ. Энэ үедэ Германска компарти Германска Демократическа Республикые байгуулхын түлөө ажалшан арадайнгаа ябуулжа байгаа тэмсэлые зоригжуулан ударидагшань болоо. Германиин Коммунистическэ парти фашизмын бута сохигдоһоной һүүлээр арадайнгаа ажахые һэргээн бодхоохын түлөө тэмсэхэ зуураа, коммунистнуудай, социал-демокрадуудай нэгэдэмэл фронтые бэхижүүлхэ ябадалда тусхай анхарал хандуулна. Тэрэ фронт дайнай үедэ, антифашистска тэмсэл соогуур бии болоһон юм. Коммунистнуудай, социал-демокрадуудай бэе бэеэ хүсэд ойлголсодог болохын тулада бүхы оролдолгоёо зорюулжа, германска хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй түүхын дүй дуршэлые хараадаа абажа, Германиин социал-демократическа партиин Центральна правлени болон Германиин Компартиин Центральна Комитет хадаа хүдэлмэришэн ангиие нэгэдүүлхэ олониитын шэнэ журам байгуулха, эб найрамдал, демократи болон социализмын түлөө тэмсэхэ гэжэ Зүүн Германида хоёр партинуудые нэгэдүүлхээр шиидээ һэн.

Тингэжэ 1946 ондо Берлиндэ болоһон нэгэдүүлгын съезд дээрэ Германиин Социалистическэ нэгэдэмэл парти—СЕПГ бии болоо бэлэй. Хүдэлмэришэн ангиин энэ нэгэдэмэл парти болбол бүхы демократическа арадай хүсэнүүдые антифашистска демократическа партинуудай блогто, демократическа Германиин Национальна фронтдо нэгэдүүлхэ центрынь болонхой.

Хүдэлмэришэнэй тэдэ хоёр партине нэгэдүүлһэн ябадал хадаа Германиин зүүн хубидахи хүдэлмэришэн ангиие антифашистска демократическа байгуулга зохёохо хүтэлбэрилхы хүсэн болгоо гэжэ тус сборнигой материалнууд гэршэлэн батална. Эдээнтэй нэгэ доро түрүү промышленность болон ашаг ехэтэй хүдөө ажахые байгуулха талаар ехэхэн хүдэлмэри дэлгэрээ. Вильгельм Пигэй ном эдэ бүхы ябуулгануудые зураглан элирхэйлнэ. Гадна энэ хүдэлмэри дээрэ түйлагдаһан амжалтануудай ашаар Германиин Социалистическэ парти хадаа социализмын үндэһэ һуурине түсэбэй ёһоор байгуулгада шэлжэн орохо зорилгые Германска Демократическа Республикын хүдэлмэришэн анги болон бүхы ажалшадай үмэнэ табиха арга боломжотой болоо.

Тиихэтэй хамта, Германска Демократическа Республикын хүдэлмэришэн анги, тэрээнэй түрүү хүсэн болохо Германиин Социалистическэ нэгэдэмэл парти Германие хоёр болгон таһалха гэһэн политикада эсэргүү, Германиин баруун хубине дахин зэбсэгжүүлхэ ябадалда эсэргүү, немецкэ арадые дэлхэйн дайнуудта хоёр дахин оруулһан хара хүсэнүүдэй һэргэн бодолгодо эсэргүү ябуулга хэжэ байна. Германска Демократическа Республикын ажалшад Германиингаа национальна нэгэдэлэй түлөө, эб найрамдал болон демократиин түлөө, Советскэ Союзтай, мүн эрхэ сүлөөдэ дуратай бүхы арадуудтай хани барисаа байгуулхын түлөө тэмсэлые хэды үсэдөөр, сухариилтагүйгөөр ябуулжа байһанине тэрэ сборнигто хэблэгдэһэн документнүүд гэршэлэн харуулна. Немецкэ арадай национальна ажамидаралайнь ашаг туһа хадаа Советскэ Союзтай үнэн зүрхэнэй халуун барисаатай байхыень тэрээнһээ эрнэ гэжэ Вильгельм Пик бэшэнэ.

«Германие амгалан ёһоор һөөргэнь ниилүүлхэ, тэрээндэ удаан саг соо энхэ байдал хангаха» гэһэн агуухэ национальна зорилгые ороноймнай нэгэ хубинь шиидхэжэ шадахагүй байна, — гэжэ Вильгельм Пик тусхай тэмдэглэнэ. — Энээниие шиидхэхын тулада бүхы Германиин зоной дииллэнхи олонхиие нэгэдэмэл национальна арадай хүдэлөөндэ нягтаруулан жагсааха хэрэгтэй».

Госполитиздадай хэблэн гаргаһан Вильгельм Пигэй шэлэгдэмэл энэ зохёолнуудай нэгэ том ном немецкэ хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй түүхэтэй, тус хүдэлөөнэй түйлалтанууд, зорилгонууд болон үүргэнүүдтэй советскэ уншагшадые һайнаар танилсуулха ябадалда туһална.

Г. НИКОЛАЕВ.

Редакторай орлогшо О. ГОМБОЕВА.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ. Ленина. 26. Телефоны редакции: редактора — 32-74, отв. секретаря — 27-37. отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н 00312. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 28.